Журавы ў зялёным пекле | Літаратурная старонка | Грыгораўцаўскія матывы

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 27 (436) | ГОД IX | 5 ЛІПЕНЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

ШЛЯХІ РАЗВІЦЦЯ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

Звычайна, найбольшая нават нарада, з'езд, канферэнцыя — цікавіць толькі некаторыя слаі насельніцтва, якога датычыць даная праблематыка.

Але падзея, якая нядаўна мела месца, мае цалкам іншы характар. Няма, бадай, у цэлай Польшчы дарослага чалавека, які б не пацікавіўся гэтай вялікай дыскусіяй: IV З'езд Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі з'явіўся ў цэнтры ўвагі абсалютна ўсіх, бо ўсіх нас датычыць.

Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта партыі тав. Уладзіслаў Гамулка ў сваім з'ездаўскім дакладзе нямала месца прысвяціў справам далейшага развіцця сельскай гаспадаркі, якая побач прамысловасці адыгрывае першарадную ролю ў нашай нацыянальнай эканоміцы.

Хутка расце запатрабаванне на сельскагаспадарчыя прадукты, што звязана з развіццём прамысловасці і павышэннем жыццёвага ўзроўню людзей. За пасляваенны перыяд выйшла з вёсак у гарады амаль тры мільёны чалавек і гэты прыплыў працоўных рук у гарады будзе адбывацца далей. Ураджайнасць палёў павялічваецца даволі хутка, асабліва у астатняе дзесяцігоддзе. У 1961/62 гадах у параўнанні да перадваенных 1934 — 1938 гадоў сельскагаспадарчая прадукцыя на душу насельніцтва ўзрасла на 50%, а ў пералічэнні на 1 гектар — на 67%.

Нягледзячы на тое, наша сельская гаспадарка не ў сілах пакрыць цяперашніх патрэб. Датычыць гэта ў першую чаргу мяса, якога ў нас усё яшчэ мала, бо не хапае збожжа і кармоў.

Не хочам і не можам далей мірыцца з такой сітуацыяй. Маем магчымасці даць такую колькасць збожжа і кармавых культур, якая поўнасцю пакрые не толькі ўсе патрэбы, але зможам таксама экспартаваць значны колькасці мяса.

Таму вырашэнне справы павелічэння збожжавых рэзерваў з'яўляецца адной з галоўных задач будучага пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі.

Калі сельская гаспадарка не змагла вырашыць справы павелічэння збожжавай прадукцыі, дык тлумачыцца гэта тым, што мала дагэтуль удзялялася сродкаў на развіццё вытворчай базы (механізацыі), а перад усім, мала прадукуем штучных угнаенняў.

Аналізуючы развіццё сельскагаспадарчай прадукцыі ў краінах Заходняй Еўропы, аказваецца, што там пастаянна павышаецца ўзровень забеспячэння сельскай гаспадаркі сродкамі прадукцыі. Хаця розніца паміж нашай сельскай гаспадаркай і заходнееўрапейскай ужо значна меншая, чым перад вайною, асабліва, у механізацыі і выкарыстоўванні штучных угнаенняў, аднак застаецца нам яшчэ многа папрацаваць, каб дагнаць перадавыя краіны.

Вось даныя за 1961 год:

	Данія	Бельг.	ФРГ	Франц.
ураджай 4-ох збожжавых	37,5	38,4	31,7	24,7
бульба	181	272	191	147
цукровыя буракі	345	346	319	334
кілаграмы штучных угнаенняў NPK у чыстым рэчыве на 1 гект.	135	204	160	67
плошча ворнай зямлі ў гектарах на 1 трактар	22	19	9	29

Адносна Польшчы гэтыя самыя лічбы (ужо за 1963 год) наступныя: ураджай 4-ох збожжавых — 17,3 цэнтнераў з гектара, бульбы — 158 ц/га, цукровых буракоў — 287 ц/га, штучных угнаенняў — 45,5 кг NPK на 1 га і 164 га ворнай зямлі на 1 трактар.

У сучасны момант рост сельскагаспадарчай прадукцыі не можа адбывацца толькі праз большы ўклад працы і выкарыстоўванне рэзерваў працоўнай сілы. У першую чаргу трэба палепшыць угнаенне зямлі і ўжываць хімічныя сродкі для барацьбы з пустазеллем; патрэбна механізацыя, пашырэнне меліярацыйных работ, будаўніцтва, пашырэнне сеткі ўслуг і сельскагаспадарчай прамысловасці. Планаваныя капіталаўкладанні ў сельскую гаспадарку павінны павялічыць лік трактараў: лік гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў на 1 трактар павінен паменшацца з 210 да 86 у 1970 г. Лік штучных угнаенняў павялічыцца з 45,5 кг NPK на 1 га да 130—140 кг на 1 га (у тры разы!) Меліярацыя ахопіць плошчу 1,2 мільёна гектараў ворнай зямлі і 840 тысяч сельскагаспадарчых угоддзяў. Павелічэнне лічбы трактараў на 140 тысяч штук дасць нам магчымасць паменшыць пагалоўе коней найменш на 300 тысяч штук, што азначае эканомію вялікай масы кармоў для развіцця жывёлагадоўлі. Болей развітыя краіны ўжо 15 год таму назад мелі столькі трактараў, колькі мы цяпер.

(Працяг на стар. 4)

Жыта даспявае.

У бляcках нафтовай лямпы

За пясчанымі горамі прыталіліся бабікоўскія вёскі, копцяць нафтавымі лямпамі і наракаюць, што ўвесь свет забыў пра іх. Калісьці, бывала, прыязджалі ўсякія начальнікі і нагаварвалі, каб правесці ў хаты электрычнасць. (Не за дарма, не). Тады народ не хацеў, а цяпер ужо хоча, але начальнікі не прыязджаюць. Мо' абразіліся яны? Не, не абразіліся. Уся справа ў тым, што асноўныя электрыфікацыйныя работы на Сакольшчыне закончаны і перанесены ў другі павет.

Значыць, хто захацеў, цяпер хай пачакае. Ды як жа тут чакаць, калі наўкола гараць агні лямпачак, і ў Шудзялаве таксама. Бабікоўская акаліца заплывае багном вечаровай цемнаты, па хутарах брэшуць сабакі.

Аднак не такі ўжо бязлітасны наш свет, каб цалкам забыцца, што недзе ёсць Бабікі. Ратуюць іх, як могуць — вось будуецца дарога за дзяржаўныя грошы, плаціцца гаспадарам па сотні за кубічны метр каменняў. Чысты заробак на гэтым каменевым прыбытку, ад якога тупеюць плугі на гарыстых палетках. Па бруку загудзелі — затрубілі сакольскія «пэкаэсы » аж у Кнышэвічы — нат' па два разы ранкам і ўвечары. Моладзі радасць, дарослым выгада.

(Працяг на стар. 4)

Сямяціцкі рынак характэрны для старых мястэчак. Тут сыходзяцца ўсе галоўныя вуліцы. На рынку найпрыгажэйшыя ў Сямяцічах крамы — тут кожны дзень вялікі рух. Асабліва папрыгажэў Сямяціцкі рынак у апошні час.

Фота В. Рудчык

НЕКАЛЬКІ СЛОЎ АБ ЮГАСЛАВІІ

Візіт партыйна - ўрадавай дэлегацыі Сацыялістычнай Федэратыўнай Рэспублікі Югаславіі на чале з прэзідэнтам Іосіфам Броз Ціта з'яўляецца ўжо трэцяй сустрэчай кіраўнікоў братніх сацыялістычных . краін. Першы раз Ціта гасціў у Варшаве на другі год пасля заканчэння вайны, вясною 1946 года. Затым, у 1957 годзе была ў Белградзе польская дэлегацыя на чале з Ул. Гамулкам і Ю. Цыранкевічам.

Трэцяе спатканне адкрывае шырокае развіццё палітычных, гаспадарчых і культурных узаемаадносін паміж Польшчай і Югаславіяй. Створаны быў Пастаянны Камітэт Гаспадарчага Супрацоўніцтва і падпісаны шматгадовы гандлёвы дагавор.

Пры сустрэчы кіраўнікі абедзвюх краін выразілі збежныя погляды на найважнейшыя міжнародныя праблемы.

Няхай жа візіт югаслаўскай партыйна - урадавай дэлегацыі ў Польшчы будзе нагодай, каб пазнаёміць чытачоў з апошнімі гаспадарчымі дасягненнямі нашых сяброў з Паўднёвай Еўропы.

Мінулы год у Югаславіі быў годам асабліва вялікіх гаспадарчых дасягненняў. Прамысловая прадукцыя ў параўнанні да 1962 года ўзрасла на 15,4%, а план прадугледжваў узрост толькі на 10%. Веліч гэтага дасягнення вырысоўваецца яшчэ лепш, калі прыпомнім, што ў папярэднія гады прырост прадукцыі дасягаў толькі 7%.

Баланс мінулага года ў некалькіх важнейшых галінах прамысловасці выглядае так: выпрадукавана 13,6 млн кв/г электрычнай энергіі, здабыта 27,4 млн тон вугалю, 1550 тыс. тон нафты; прадукцыя сталі дасягнула амаль 1600 тыс. тон, штучных угнаенняў — больш 1 млн. тон, баваўняных тканін — 348 млн. м і больш 100 тыс. тэлевізараў.

Тым, хто хацеў бы пералічыць велічыню прадукцыі мінулага года на аднаго жыхара, дадам, што ў Югаславіі жыве 19,1 млн. чалавек .Такія пералічэнні прывядуць да вываду, што ў галіне індустрыялізацыі Югаславія яшчэ значна адстае ад Польшчы, аднак у параўнанні да 1939 года краіна зрабіла велізарны скачок. Хопіць сказаць, што з таго часу прамысловая прадукцыя ўзрасла ў 6 разоў.

Югаславія мае вялікія дасягненні і ў іншых галінах. Сельскагаспадарчая прадукцыя ўзрасла ў мінулым годзе на 6%, г.зн., што вырасцілі 430 тыс. вагонаў пшаніцы і 538 тыс. вагонаў кукурузы. Такі ўраджай поўнасцю забяспечыў унутраныя патрэбы.

Значна палепшыліся ў Югаславіі жыллёвыя ўмовы дзякуючы таму, што ў мінулым годзе пабудавана 119 тыс. новых кватэр. Значная частка гэтых кватэр пабудавана ў сталіцы Македоніі — Скопіі, у якой у мінулым годзе было землетрасенне.

Наогул, 1963 год быў добрым годам для гаспадаркі Югаславіі. Ён стварыў падставу для накрэслення напрамку сямігадовага плана, які Югаславія пачала рэалізаваць у гэтым годзе.

Візіт югаслаўскай партыйна - урадавай дэлегацыі дае таксама нагоду для ацэнкі польска - югаслаўскіх гаспадарчых адносін. Калі ў 1957 годзе гандлёвы абмен быў на суму 35 млн. долараў, дык у 1963 годзе ён склаў 72 млн долараў. Гандлёвы дагавор на 1964 год прадугледжвае 86 млн. долараў. З Югаславіі прывозім некаторыя машыны, прылады, металы, хімічную сыравіну, кансервы, гародніну і віно. А Польшча экспартуе ў Югаславію камплектныя прамысловыя аб'екты, машыны, лякарствы, фарбы, сінтэтычны каўчук, вугаль, карабельныя маторы і шэраг прадметаў штодзённага ўжытку.

Значныя даходы Югаславіі дае турыстыка. І ў гэтай галіне мінулы год у Югаславіі быў даволі багаты. Югаславію наведала. 1.754 тыс. турыстаў, у тым ліку амаль 40 тыс. з Польшчы. Успамінаю аб гэтым таму, што турыстычныя кантакты даюць людзям магчымасць непасрэдна пазнаёміцца з прыгажосцю краіны, у якой Польшча мае 19 мільёнаў сапраўдных сяброў.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Пазнаем свой край

ПЛЫВЕ ВІСЛА 2)

Папярэднім разам мы дабраліся Віслай да Варшавы. Праплылі 620 кіламетраў. Пасля адпачынку ідзем паглядзець сталіцу. Праваднік пакажа нам музеі, Старое і Новае Мяста, Лазенкі, паглядзім панараму Варшавы з 32-га паверха Палаца Культуры і Навукі. Аднак наўрад ці пакажа нам заводы і шматлікія плошчы будовы. Варшава зараз налічвае 1 мільён 200 тысяч жыхароў, з таго амаль адна трэцяя працуе на заводах і на будовах — на металургічным заводзе «Варшава», на фабрыцы аўтамашын і матацыклаў, у электрастанцыях «Жэрань» і «Сякеркі», на радыё і тэлезаводах і ў шэрагу прадпрыемстваў і ўстаноў.

Незвычайнае багацце ўражанняў стаміла нас. З прыемнасцю вяртаемся на наш карабель. Так, цяпер ужо смела можам плыць караблём. Раўнінныя краявіды Мазоўша супакойваюць нас, схіляючы да роздуму.

30 кіламетраў за Варшавай, — гарадок Пархомін — адзіная ў Польшчы фабрыка лекаў. Пархомінскія лякарствы заваявалі сабе славу ў Еўропе. Пеніцылін і аспірын вывозім нават у Англію і ў Германію, дзе прадукцыя антыбіётыкаў мае шматгадовую традыцыю.

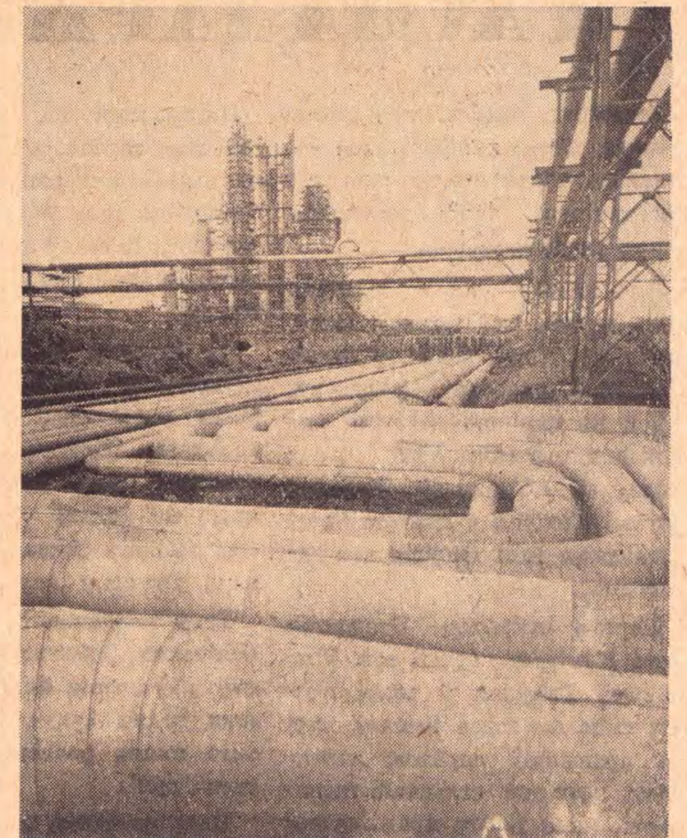
На 675 кіламетры да Віслы ўліваюцца воды самага буйнага яе прытока — Буга з Нарвай. Дарага каштавала пабудова плаціны ў мясцовасці Дэмбе, якая (плаціна) перагарадзіла русло Буга-Нарвы. Пад Варшавай утварылася штучнае возера. Штучнае вадасховішча, якое два гады служыла чалавеку, ужо вярнула кошт сваёй будовы. Дзякуючы яму зменшыліся вясеннія разлівы.

100 км далей — Плоцк, горад, які ў апошні час стаў сімвалам польска - савецкай дружбы. Маляўнічы горад пахне цяпер нафтай. Тут будзе перапрацоўвацца на розныя прадукты нафта, што ў Польшчу прыве з Савецкага Саюза нафтаправодам дружбы.

На 800 кіламетры Вісла вялікім лукам паварочвае ўправа і перасякае багаты помнікамі старадаўні горад Торунь. Торунь аднак — гэта не толькі Мікалай Капернік, крывыя вежы і смачныя таруньскія пернікі — гэта перш за ўсё элана, якая так хутка ўсім спадабалася і цалкам заваявала тэкстыльную прамысловасць. На заводзе эланы ў Торуні не будзе амаль людзей. Іх заступяць аўтаматы, якія дадуць напачатку 3 500 тон штучнага валакна.

Праплыўшы 10—11 км, мусім вырашыць, куды плыць далей. Тут каралева нашых рэк раздвойваецца. Плывем у Эльблёнг, а тут завод «Замэх», у якім прадукуюць самыя вялікія турбіны для электрастанцый і суднавыя вінты. Паплыўшы Ляніўкай, трапім у Гданьск, які, вядома, славіцца ў нас суднабудаўніцтвам. На заканчэнне можна яшчэ праехацца гданьскім узбярэжжам, пакупацца ў салёнай вадзе Балтыкі.

Дык вось што можна ўбачыць на берагах каралевы нашых рэк. Думаю, што знойдзецца ў нас нагода крыху бліжэй прыглядзецца хоць бы да некаторых гарадоў і мясцін, якія мы так шпарка міналі. (вр)

На здымку: фрагмент гіганцкай нафтабудовы ў Плоцку. Гэта самая каштоўная будова бягучай пяцігодкі. Плоцк цяпер не абміне ніякая экскурсія па Вісле.

спорт

Штангі ўсё цяжэйшыя

Цудоўным паказам сілы была цэнтральная спартакіяда XX-годдзя сярод штангістаў. У беластоцкай зале Ягелёніі было пабіта 6 рэкордаў свету і 12 рэкордаў Польшчы. Шэраг вынікаў у Беластоку было лепшых, чым у спаборніцтвах на першынства Еўропы, якія адбываліся ў тым самым часе ў Маскве. Героем спартакіяды быў несумненна Вальдэмар Башаноўскі (лёгкая вага), які ўстанавіў тры новыя рэкорды свету: у рыўку падняў 132,5 кг, пры падкіданні — 165 кг і ў трохбор'і — 430 кг. Яго змаганне з 165-кілаграмовым цяжарам было найцікавейшай падзеяй дня.

Масіўны, але прапарцыянальнай будовы, Башаноўскі, трыма рэкордамі адзначыў спартакіяду XX-годдзя.

Хутка выходзіў, і калі схіляўся па штангу, у зале панавала абсалютная цішыня. Кароткае, але вельмі інтэнсіўнае намаганне — і штанга ўжо над галавой. Хваля энтузіязму агарнула ўсіх балельшчыкаў, бо зрабіў ён гэта лёгка, хутка і дынамічна.

Смела яго можна лічыць фаварытам Алімпійскіх Гульняў у Токіо. Цяжка было адразу ў час спаборніцтваў папрасіць яго на кароткае інтэрв'ю. Спачатку ён знік у абдымках сяброў, а потым нашу размову заглушала харавое «Сто лят».

— Ці вы спадзяваліся пабіць аж тры рэкорды света ў Беластоку?

— Так, але не вынікам 430 кг. Я спадзяваўся пабіць рэкорд вынікам 425 кг.

— Цяпер вы з'яўляецеся першым прэтэндэнтам на залаты медаль на Алімпіядзе.

— З'яўляюся прэтэндэнтам, але не заўсёды прэтэндэнты выйграваюць. Думаю, што не падвяду. Аднак найбольш баюся японцаў. Лягчэй утрымліваць раз ужо дасягнуты рэкорд, чым спрабаваць яго пабіць.

— Як часта вы трэніруецеся?

— Шэсць разоў у тыдзень. На кожнай трэніроўцы падымаю ўверх у суме каля 15 тон.

— Гэта такая праца, як пры выгрузцы двух вагонаў з вугалем. Аднак вы, напэўна, не шкадуеце ўкладзенай працы?

— Тры рэкорды света — гэта велізарная кампенсацыя.

— На заканчэнне ад імя ўсіх чытачоў «Нівы» (мабыць не абразяцца за гэта на мяне шаноўныя чытачы) выражу пажаданне, каб вы прыехалі дамоў з Алімпійскіх Гульняў з залатым медалем.

Л. ТАРАСЕВІЧ

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

Уладзімір Станкевіч

АДЗІН З МНОГІХ

27)

Прыехаў я ў Ліпна на пачатку красавіка. Сакратаром павятовага аддзела прафсаюза была жанчына. Акрамя мяне быў яшчэ адзін інструктар. У павеце было каля ста памешчыцкіх маёнткаў, у якіх працавала некалькі тысяч рабочых. Але прафсаюзная арганізацыя была ў той час моцна разбіта і трэба было пачынаць працу амаль ад пачатку.

Праз нейкі час я навязаў сувязь з мясцовай арганізацыяй Камуністычнай Партыі Польшчы, якая таксама была ў той час парадачна патрапана паліцыяй. Разгледзеўшыся ў абстаноўцы, я зразумеў, чаму пэпэсоўцы, якія кіравалі ў той час Цэнтральнай Камісіяй Прафсаюзаў, паслалі мяне ў Ліпна: сур'ёзна разбіты прафсаюзны рух прагрэсіўнага напрамку (класавы), вялікія ўплывы ў павятовым горадзе, мястэчках і вёсках фашысцкай эндэцыі, дык няхай камуніст ломіць зубы на такім арэсе.

Я моцна ўзяўся за разбудову прафсаюзнай арганізацыі ў маёнтках і за паўгода меў ужо даволі добрыя вынікі. У горадзе арганізаваў прафсаюз будаўнічых рабочых, а сярод рабочай моладзі залажыў ужо ў 1937 годзе арганізацыю моладзі ТУР (Таварыства Рабочага Універсітэта), бо моладзь у Ліпне належала толькі або да каталіцкага таварыства моладзі або да «Стшэльца».

Пры арганізацыйнай дзейнасці ў Ліпне дапамагала мне тое, што ў павятовым камітэце Польскай Сацыялістычнай Партыі былі добрыя, перадавыя таварышы на чале са старым сацыялістычным дзеячом — сталяром Язэпам Забароўскім. Сярод пэпэсоўскага актыву я пачаў у хуткім часе карыстацца вялікім аўтарытэтам. Аб тым, што я сядзеў ужо два разы за камунізм у турме і быў у Картуз-Бярэзе, доўгі час не ведалі не толькі мясцовыя таварышы з ППС і КПП, але і паліцыя. Пасля майго выезду з Гродна бацька заявіў паліцыі, што я выехаў у Варшаву. Але там я не прапісаўся. Прапіску ў Ліпне мне ўдалося аформіць без дакументацыі з Гродна і таму гродзенская паліцыя доўгі час не ведала, дзе я знаходжуся. Аднак у снежні 1937 года даведалася.

27 снежня, на другі дзень майго вяселля, паклікаў мяне да сябе павятовы камісар паліцыі і спытаў:

— Што вы нарабілі ў Беластоку?

— У Беластоку я не быў ужо 7 гадоў і таму не мог нічога там нарабіць, — адказаў я, хоць вельмі добра зразумеў, у чым справа.

— Дык чаму беластоцкая ваяводская паліцыйная следчая ўправа прыслала нам тэлеграму арыштаваць вас і даставіць у Беласток? — зноў спытаў камісар.

— Не ведаю, — адказаў я.

— Мушу аднак выканаць просьбу Беластока. А калі гэта нейкая памылка, дык пасля выяснення вас выпусцяць і вы вернецеся. Выбачайце, але мушу вас затрымаць, — заявіў мне камісар далікатна і даў загад паліцыянту завясці мяне ў арышт.

Перад маім выхадам з пакоя камісар затрымаў яшчэ мяне і, як бы апраўдваючыся, паясніў:

— Тэлеграму, каб арыштаваць вас, я атрымаў ужо больш тыдня назад, але не мог жа я зрабіць гэта, ведаючы, што 26-га вы жэніцеся. Вывезем вас з Ліпна ноччу, каб ніхто не бачыў. Напэўна гэта памылка, вас пусцяць і ніхто ў Ліпне не будзе ведаць аб тым, што з вамі здарылася.

Тут трэба аднак выясніць, што павятовы камісар паліцыі Астроўскі, які пачаў працу ў Ліпне ад паловы 1937 года, толькі што распачаў працу ў паліцыі, быў перад гэтым афіцэрам у войску. Не прасяк яшчэ паліцэйскім духам, таму ў яго адносінах да людзей не было яшчэ паліцэйскай грубасці. Зрэшты, на Памор'і адносіны паліцыі былі зусім не падобныя да тых, якія былі на Заходняй Беларусі. Ідучы ў арышт, я папрасіў паліцыянта, каб занёс жонцы мой гадзіннік і сказаў, што мяне павязуць у Беласток. Паліцыянт выканаў маю просьбу. Жонка ведала аб усім і таму адразу зразумела, што сталася. Зараз жа пайшла на пошту і пазваніла Квапінскаму — старшыні Цэнтральнай Камісіі Прафсаюзаў.

У хаце яшчэ гуло вяселле, якое, вядома, спынілася і вясельнікі разышліся. З Ліпна павязлі мяне сапраўды ноччу.

У Беластоку я сядзеў некалькі гадзін ў камеры арышту спакойна, потым адчыніліся дзверы і ўвайшоў Мілер.

— Добры дзень, як жа здароўе «дарагога прыяцеля», мы ж старыя знаёмыя... — адазваўся іранічна.

Я маўчаў, ведаў добра, што можа мяне чакаць, калі я апынуўся ў руках Мілера.

— Ну, што ж, я разумею, што абставіны да размовы не спрыяльныя, дык, калі ласка, пойдзем у лепшыя, — сказаў Мілер і павёў мяне ў паліцэйскі будынак. Адчыніўшы дзверы да пакоя, у якім было некалькі шпікаў, Мілер выступіў да іх з блазноўскай прамоваю:

— Прадстаўляю вам, калегі, свайго добрага старога знаёмага, нястомнага камуністычная дзеяча. Некаторыя з вас памятаюць судовую справу, на якой я і тры мае калегі былі абвінавачаны ў тым, што нібы мы білі Станкевіча. Дык вось ён прыбыў сёння ў Беласток, каб успамянуць тыя даўно ўжо мінулыя часы.

Усе шпікі пазрываліся са сваіх месц і, абкружыўшы мяне, пачалі аглядаць, датыкаць пальцамі і рагатаць.

(Працяг на стар. 4)

БЕЛАВЕЖА

орган літаратурна-мастацкага аб'яднання пры ГП БГКТ № 67

ВІКТАР ШВЕД

СТАРОЕ І НОВАЕ

На змярканні з настроем прыўзнятым
Уваходжу ў бацькоўскую хату,
На ўсім свой спыняючы зрок.
Кажухом атуліўшыся мама,
Змардаваная працай, гадамі,
Падпялася на цвёрды палок.
Калі толькі угледзела сына,
Супыняе кароткі спачынак,
Мітусіцца ў хаце ізноў.
Як калісьці малое дзіцятка
Працавітая, чулая матка
Да грудзей сына туліць без слоў.
А з-за коміна печы кафлянай
Пазірае на сына з пашанай
Бацька з белай чупрынай, як лён.
Па-ранейшаму грэе на печы
Ён свае спрацаваныя плечы,
У цяпле тут праходзіць і сон.
Для выгоды на печы ў куточку,
Прымасціў сабе скрыначку-точку,
Каб што новага ў свеце пачуць.
Рамантычных мелодыяў гукі
Усыпляюць. З газетаю рукі
На запалыя грудзі плывуць.
Электрычная лямпа пад столлю
Назаўсёды сапхнула ў падполле
І каптцілкі агеньчык і змрок.
Пры яскравым святле дык нясмела
На Хрыста раме ўжо спарахнелай.
Свае кросны снуе павучок,
Сустракаю тут новага многа,
Ды нямала яшчэ і старога,
Хоць яно і ідзе ў небыццё.
Каб жылося шчасліва, багата,
Прабіраецца новае ў хату.
Шлях яму пракладае жыццё.

МАЯКІ

Кастусю Майсеню
прысвячаю

У глушы згорбленых хацін
Красуюць новыя будынкі.
Смяюцца шыбамі вітрын
І шэра-белым свежым тынкам.

Дзівуецца сівы Андрэй:
Вось як прыемна ягамосці,
Хадзілі ў горад мы раней
Цяпер ён к нам прыйшоў у госці.

Ты толькі глянь, суседзе, шмат
Тавараў розных на паліцах.
А за прылаўкам, як салдат,
Стаіць на варце прадаўшчыца.

Бы сцям марскія маякі,
Ноччу святлом яскравым свецяць
Аб'екты здольнае рукі —
Храмы ў Гайнаўскім павеце.

РОЗДУМ

Узварушваў з натугай папар
Конь замораны працаю, слабы.
Часта лаяў яго гаспадар,
Пугай сек пахудзелыя скабы.

Гул матораў за стужкай-мяжой
Памуціў цішыню навакolля.
Уздымаючы пыл за сабой
Трактар кроіў засохлае поле.

Вось які небывалы размах
У галсўшай адвечна староньцы!
У засмучаных конскіх вачах
Гаслі промні зайшоўшага сонца.

Належны ранг

Прафесар
А. Абрэмбскай-Яблонскай
прысвячаю

Варшава,
старыя муры
святыні навукі.
Тут
сотні год
розных моваў гукі
вывучалі старанна
за студэнцкай партай.
Ды толькі
да гэтай пары
не гучалі тут словы
роднай,
маёй,
беларускае мовы,
якой праз вякі
пагарджалі упарта.
А сёння
свабодны наш край
сяброўства і згоды
зраўняў у правах
у айчыне народы,
а мовам іх ранг даў
як роўнай з роўнай.
Таму весь
паляк, беларус,
тут,
у сталіцы,
мовы маёй
вывучаюць крыніцы.
Мова яднае
і радніць паслядоўна.

СЫМОН РАМАНЧУК

Не, я не сустракаюся з гэтым чалавекам. Я сустрэў яго толькі раз. Адзіны раз, а ўсё ж-такі памятаю яго, успамінаю. Успамінаю — і робіцца мне чартоўскі прыкра. Прыкра, бо вёў я тады сябе, як сямігадовы смаркач. Хаця, або я ведаю... Часам здаецца мне, кожны з нас быў бы ў такім выпадку толькі сабою. Скідаю з сябе грэх, тлумачуся? Не ведаю. Мне толькі вельмі прыкра. Прыкра і сорамна.

У гэты дзень шалела ў Варшаве завіруха. Здадзеныя экзамены вельмі мяне цешылі, але нага балела так (нешта з вялікім пальцам, спух і крывавіў безупынку), што, праклінаючы лёс, я паваліўся ў паліклініку. Выяснілася, што трэба палец апераваць. У студэнцкі інтэрнат вярнуўся я пад вечар. На таксі. Шафёр лаяўся і кляў зіму. Я цалкам згаджаўся з ім, хаця больш цікавіла мяне мая нага. Палец крывавіў далей, нягледзячы на тое, што ў клініцы мне сказалі, што гэта хутка перастане. Павязка ўсё болей набухала кроўю, якой пасля экзаменаў у мяне і так ужо не было вельмі многа.

Калі прыбіральшчыца ўбачыла маю нагу, ускрыкнула. Са штучнай весялосцю я сказаў тады, што баюся за яе жыццё і таму хутка ўцякаю на свой паверх.

— Маеце суседа па пакою... Завочнік... На сесію прыехаў, — таратарыла яна. — Мілы старшы пан. Такі без...

Канца сказа я не дачуў. Ішлі рабяты, якія памаглі мне зайсці на мой трэці паверх.

Я адкрыў дзверы. Каля стала сядзеў шыракаплечы велікан. Доўгія, амаль зусім белыя валасы прыдавалі яго твару выраз павагі і святасці. Такіх святых бачыў я на іконах. Сівыя, поўныя задумення, мудрасці. Не ведаю, як доўга стаяў я, углядаючыся ў неспадзяванага госця. Ачараваў ён мяне. Не пасаваў ён да гэтага студэнцкага пакоя.

А ён — усміхаўся. Усмешка яго была такой жа сумнай, як ён увесь. Глянуў ён на маю акрываўленую нагу і перапалохаўся не на жарты. Пасадзіў мяне на ложак, пытаў ці клікаць доктара. Кроў цякла далей, а боль не мінуў. Мабыць, на маім твары малявалася вялікае цярпенне, таму што сусед прыгатаваў вячэру, прынёс вады, хадзіў да тэлефона пытаць урача, што рабіць, каб спыніць кроў. Не ведаю, сапраўды не ведаю, чаму я не заўважыў тады, што гэты чалавек — калека.

Позна вечарам я перажыў менавіта тую хвіліну, якую запамятаў на ўсё жыццё. Сівавалосы велікан раздзеўся, і тады я з жахам прыкмеціў, што ў яго няма левай нагі. Цэлай левай нагі! Пратэз! Я бачыў, як ён адшпільваў пражкі, я чуў, як скрыпелі завесікі... Тырчэла там толькі кукса, малая кукса, астатак нагі!.. Я толькі цяпер заўважыў, што каля ложка стаіць палка... Мне было куды больш чым прыкра. Было сорамна. Я не смеў глянуць яму ў вочы.

Мяне душылі слёзы. Што ж значыў мой дурны палец у параўнанні з гэтым чалавекам, з яго мінулым?!... Я зрабіў выгляд, што заснуў. Я ведаў, раблю глупства. Я проста свіння. Ён апекаваўся мною, а я засынаю, не сказаўшы яму нават «добрай ночы». Я проста не ведаў, што мне рабіць. Гэты калека бегаў па ваду, да тэлефона... Не, не мог я глядзець яму ў вочы! Нейкі палец — і чалавек з пратэзам бегае каля мяне, быццам каля роднага сына. Гадкі я!..

Раптам сусед прагаварыў:

— Мілы мой малады чалавек! Зусім непатрэбна хаваеце вочы і непатрэбна мучыцеся. Разумею вас, але паверце, я вёў бы сябе на вашым месцы гэтак жа сама. Я ведаю, вам баліць, навошта ж гэтакія дакоры?.. Мая нага — гэта ўжо мінулае. Цяперашнія людскія перажыванні, а ў гэтым і ваша нага, зусім нармальныя. Баліць, дык і заплакаць не грэх. Не трэба сароміцца болю. Скажаце, мужчына не павінен плакаць. Гэта так, але і мужчынам баліць, часта нават вельмі баліць. Толькі яны ўмеюць маў-

ЧАЛАВЕК

чаць... Гэтак, як вы... Я ж бачу, кроў ляціць, пабляднелі, а не скардзіцеся... Чаго ж тут яшчэ хацець?..

Я адкрыў вочы, як толькі ён загаварыў. Сівавалосы глядзеў на мяне, усміхаўся. Глядзеў я на яго моўчкі. Ён быў нейкім асаблівым, надзвычайным, а разам з гэтым самым звыклым чалавекам. Я глядзеў на яго з увагай. Слухаў.

— Ведаеце, — працягваў ён, — можа гэта нават дзіўны звычай расказваць аб сабе незнаёмым, аб сваім мінулым, але, калі дазволіце (я бачу вы сёння не хутка заснеце), я раскажу вам аб сабе. Раскажу, каб даказаць вам, што я зусім не быў героем...

*

«...Паўдня прайшло, а мы ўсё сядзелі ў гэтым праклятым балоце пад Нараўкай. Ёсць такая малая рэчка ў Белавежскай пушчы. Немцы былі ўсюды, а галоўнае — перад намі. Сядзелі яны ў даліне, адкуль ніяк мы не маглі іх выкурыць.

Гэта быў 1944-ы, немцы патрацілі галовы, ляцелі да свайго Берліна, як ашалелыя. Гналі мы іх, як сабак, якраз да гэтага балота. А тут прыйшлося праляжаць паўдня. Я чуў не раз, як рвуцца снарады, як свішчуць кулі; у апошніх гадах рэдка ж бывала ціха. Тут аднак, здавалася, сабраліся гарматы ўсяго свету. Адкуль тут гэтулькі немцаў? Няма тут нават ні парадачнай дарогі, ні большай мясцовасці, а немцы, паглядзіце, тут сабе «маёўку» арганізавалі.. Любуюцца, відавочна, прыродай і валяць у нас. як у бубен... Трохі сціхла і хаця мне, старому чорту, ведаць - ведама было, што цішыня гэтая — абман, я вылез з акопу. Чаго — і сам не ведаю... Вылез — і тады нешта звалілася на мяне... Далей не памятаю... Сябры расказвалі, што быў я адной чырвонай плямай. Санітар дапоўз да мяне, агледзеў і махнуў рукой. Гэта мела значыць, што тут нават і сам Усявышні не паможа...

Рашылі, што закапаюць мяне потым, няма цяпер часу. Немцы далей білі з гармат безупынку...

Лез санітар каля мяне кудысьці, затрымаўся, здзівіўся. Я стагнаў. Хлопцы былі ў кропцы. Немцы б'юць, да сваіх далёка, калі падыйдзе падмога — ніхто не ведае. А ці самі вытрымаюць агонь ворага? Як тут быць са мною?.. Санітар, памятаю, быў худзенькі, шчупленькі студэнцік. Узялі яго проста з Медакадэміі. Я — гарамужчына. Няўжо ён мяне нясці зможа?.. Адкрыў я вочы і зноў абамлеў...

Абкруцілі хлопцы ногі мне кашулямі і цягні, брат, санітар! Адарвала мне ступню, галёнку, перавярнула ў жываце...

Калі санітар давалок мяне ў санбат, урач заявіў, што выратаваць мяне можа толькі хуткая аперацыя... І рэзалі мяне, малады чалавек, рэзалі нажыва. Наркоза не было. Не было і адпаведных інструментаў. Навастрылі пілку, звычайную жалезную пілку і рэзалі нагу, як палена. Неяк ішло...

Гробся ўрач у маёй ляшцы і жываце, як курка ў пяску. Рабіў, што хацеў. Я маўчаў... Стараўся маўчаць, гэтак сказаць будзе больш правільна. Кончыў урач капацца, пакляпаў мяне па плячы, пацягнуў, як малыша, за вуха і сказаў па-руску: «Будеш жить... Чертовская выносливость!..»

— Вы разумееце па-руску? — раптам запытаў ён. Я кіўнуў галавой.

«...Буду жыць! І тады, ведаеце, я заплакаў. Ціхенька, каб ніхто не чуў. Ляжу ў бункры, сястрычкі ходзяць, а я цягаю носам. Зусім як хлапчанё!..

І выкараскаўся неяк! Далі мне пратэз, сказалі хадзіць. Але гэта не было найгоршым...»

Сівавалосы змоўк. Ён закрыў вочы, якія дзіўна неяк заблішчэлі. Можа ён плакаў?..

«Мне было столькі ж год, як вам цяпер, — працягваў ён далей. — Дзяўчына была ў мяне, а пра дзяўчат трэ было забыць. Яна жыла каля Гродна. Я не паехаў да яе. Ніхто, зрэшты, з маіх не застаўся ў горадзе, я не меў абавязку туды ехаць. Не было да каго. Гэта мяне ратавала ад канчатковай катастрофы. Я не паехаў. Я ведаў, яна кахае мяне, кахае дзяцей, а дзяцей я даць ёй не мог. «Ніколі не зможаш!».. Словы ўрача хадзілі за мною, як цень, пільнавалі мяне, праследавалі, мучылі... «Навошта ж мучыцца ёй са мной? — думаў я. — Нельга ж прыносіць няшчасце чалавеку, якога кахаеш больш за ўсё на свеце...» Выехаў я ўглыб Расіі, пад Тулу. Каб далей адсюль, каб далей...

«Значыць, жыву, — падумаў я сабе. — Жыву, што ж і гэта — добра.» Ведаеце, чалавек — гэта вялікая загадка, вялікі, ненасытны пядзячнік. Калі я ляжаў на стале пад пілой, думаў толькі аб жыцці. Я вельмі хацеў жыць! Усё другое было непатрэбным, далёкім. Вярнулася жыццё — і я пачаў зайздросціць другім. Другія сустракаліся, весяліліся, кахалі... Я хацеў быць такім, як усе людзі. Хацеў, а не мог! Ніколі быць такім не мог! Вы не ведаеце, што гэта такое... Калі мне сказалі, што жыць з жанчынай я ніколі не змагу (цяжкое раненне ў жывот), я хацеў стрэліць сабе ў лоб... Я ж так хацеў мець сына!.. Вось бачыце які я герой?..

Я ўжо яго нават у вышэйшай школе бачыў; абавязкова на медыцыне. Дурнота і фантазія людская не знаюць граніц, на жаль...

Аднак я вярнуўся на радзіму. У Беласток, бліжэй Гродна... Пачаў думаць, што рабіць. Прызнаюся, я не ведаў. Я многа раз думаў аб смерці. Скажыце, нябось, што гэткі настрой не па ўсяму таму, што я перажыў?.. Маеце рацыю, толькі мне здавалася, што я не маю права ісці праз жыццё такім, якім быў. Не мог, а ўсё ж-такі жыў. Стараўся забыцца... Думаеце, лёгка?.. Жыву дасюль... І сын ёсць у мяне!.. Ну, значыць, — спяшыў выясніць ён, — сіротка, узяў я яго з дзіцячага дома, выхаваў, хірургам хутка будзе. І я, як бачыце, на старасць за кнігі ўзяўся. Сорамна неяк перад сынам...

Такое наша жыццё, мілы мой, — канчаючы гаварыў ён, — такое жыццё... Ніякага ў ім асаблівага геройства, яно само — геройства... І сароміцца не трэба ні болю, ні слёз, — а галоўнае —людзей... Яны добрыя. Уся мудрасць у тым, каб сярод іх вынайсці сапраўдных людзей. Шукайце, яны напэўна ёсць... Ну, чаму ж маўчыце? Ах, смешны з вас чалавек! — усміхнуўся ён. — Мой Марк таксама такі, да вас падобны... Маўклівы, а такі сардэчны, каханы».

★

А я ўсё маўчаў. Мне хацелася ўстаць, падыйсці, сказаць яму нешта мілае, ласкавае. Але я не мог. Я ведаў, што б я не сказаў, гэта будзе бледным, шэрым, малым, зусім маленькім. Ён сапраўды быў святым. Толькі не тым з іконы. Ён быў жывым; меў сэрца, душу, цела і не меў нагі...

І доўга не спаў у тую ноч. Сівавалосы інвалід заснуў. А я ляжаў, не спаў. Я баяўся заснуць. Мне было сорамна. Сорамна, што гэты сівавалосы герой мусіў апекавацца мною...

Пасля тыдня мой знаёмы выехаў. Прасіў пісаць. У Беласток. Часам бываю ў гэтым горадзе, не заходжу аднак. Саромлюся. Саромлюся за хвіліну слабасці, за маю нагу. За боль. Боль — рэч нармальная, скажаце. Так, нармальная, аднак часта мне хочацца пайсці і папрасіць прабачэння.

Папрасіць прабачэння і падзякаваць. За ўрок жыцця, за само жыццё, што звяло мяне з ім на некалькі дзён. Падзякаваць за тое, што ён — **Чалавек.** Чалавек, сівавалосы велікан, без нагі, з вялікім кахаючым сэрцам...

ШЛЯХІ РАЗВІЦЦЯ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

(Працяг са стар. 1)

Імкнемся перад усім да таго, каб расшырыць жывёлагадоўлю і павялічыць ураджаі палёў. Адно без другога немагчыма.

Прыбывае штораз больш насенных кармавых раслін, якія выдатна могуць палепшыць нашу сітуацыю ў жывёлагадоўлі, усё яшчэ залежнай ад сезонных ураджаяў. Кожная гаспадарка павінна падабраць сабе тыя кармавыя расліны, якія найбольш адпаведны для данай глебы, клімату, пароды жывёлы. У адным выпадку дасканалым кормам можа быць кукуруза, другім — ляпей аплаціцца паўцукровы або цукровы бурак і т.п. Малым і сярэднім гаспадаркам на лёгкіх глебах найлепш падыходзіць бульба, якая не горшая ад любой іншай кармавой расліны.

Галоўная наша задача, якая вырашае аб выніках развіцця ўсёй сельскай гаспадаркі ў наступнай пяцігодцы, — гэта павелічэнне прадукцыйнасці ў індывідуальных гаспадарках. Ахопліваюць яны 86% усіх сельскагаспадарчых угоддзяў у нашай краіне. Таму дзейнасць сельскагаспадарчых гурткоў павінна набываць новы, шырэйшы размах. Трэба, па-першае, пашырыць сетку сельскагаспадарчых гурткоў і давесці да таго стану, каб гэта масавая сялянская арганізацыя існавала ў кожнай вёсцы. Па-другое, трэба, каб да гуртка належалі ўсе гаспадары, каб перасталі яны (гурткі) быць толькі часткай вясковага жыцця. Па-трэцяе, трэба пашырыць сістэму пастаянных дагавораў з гаспадарамі, каб такім чынам звязаць іх з дзейнасцю сельскагаспадарчых гурткоў і ўводзіць поўную механізацыю гаспадарак, асабліва тых, якія хочуць пазбыцца коней. Па-чацвёртае, трэба смялей арганізоўваць выкананне задач, вынікаючых з праграмы развіцця цэлай грамады, не абмяжоўвацца толькі да эксплуатацыі тэхнікі — уводзіць новыя агратэхнічныя метады гаспадаравання, выкарыстоўваць меліярацыю, планаваць добрую, разумную гаспадарку.

Сельскагаспадарчыя гурткі сёння з'яўляюцца сілай, здольнай вырашаць сур'ёзныя і вялікія задачы. (ся)

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

УЖО СТАРАЖЫТНЫЯ РЫМЛЯНЕ

Часта спасылаемся на мудрасць старажытных рымлян. А іменна яны ведалі спосаб сіласавання кармоў. Мы ж на Беласточчыне ведаем і не выкарыстоўваем магчымасці і патрэбы запасіць вельмі добрыя кармы на зіму і вясну.

Наш раён настаўляецца на развіццё жывёлагадоўлі, асабліва пагалоўя кароў. Гэтай канцэпцыі будуць падпарадкаваны і іншыя крокі. Праблемай велізарнага значэння становіцца будова сіласных ям і басейнаў. На гэты год прадугледжваецца будова 7 тыс. сталых сіласных басейнаў. Ужо на гэта вызначаны грошы і матэрыял. Але што з таго, калі беластоцкія сяляне надаюць гэтай справе значна меншае значэнне, чым старажытныя рымляне.

Напрыклад, Сямяцічы. У мясцовым ГС-е складзены спісак на цэмент для 65 гаспадароў. Яны павінны былі будаваць сіласныя ямы. Але да сённяшняга дня не ўзялі ані грама цэменту. У Драгічыне цэмент купіла 23 сялян з 51 па спіску. Цяжка зразумець, чаму так абыякава трактуем шанцы паправіць кармавую гаспадарку.

Будова сіласных ям — гэта цікавая навука. Раней (асабліва ў ЗША) людзей апанавала гігантаманія. Будавалі велізарныя сіласныя вежы. Аднак ніхто не падумаў, як цяжка будзе даставаць з іх сілас і ў дадатку корм зусім не быў лепшы, чым з простых і выгодных нізкіх басейнаў. І цяпер побач з велізарнымі сіласнымі вежамі існуюць звычайныя прызмы.

У нашых умовах асаблівае значэнне набываюць невялікія бетонныя ямы. Іх аб'ём можа быць розны. У 1 $м^3$ ямы змяшчаецца каля 7 ц сіласу. Не трэба рабіць ямы ані вельмі глыбокімі, і ні вельмі шырокімі, каб лёгка было даставаць сілас.

Ёсць некалькі спосабаў сіласавання. Можна сіласаваць у звычайнай яме (найлепш на гліне), або ў прызме (лёгка заглубленай у зямлі). Ямы пераважна робім у форме калодзежных кругоў.

Некаторыя робяць басейны, а сценкі іх выкладаюць саламянымі матамі, сеткамі з дроту або нават мяшкамі з фоліі. У апошні час асабліва модныя так званыя пераносныя сіласы. (Добрыя вынікі атрымалі ў час доследаў на даследчай станцыі ў Бебжы, Граеўскі павет). У такім выпадку трэба дзве драўняныя сценкі з падпоркамі. Пакрышаную зялёную масу складаем паміж сценкамі і ўтоптваем. Калі сілас складзены, знімаем сценкі з абыдвух бакоў і абкладаем прызму, напрыклад, торфам.

Для спробы засеялі сілас збожжам. Пры гэтым карэнне выцягвала з сіласа рэшткі паветра, што асабліва важна для ферментацыйных працэсаў.

Аб спосабах сіласавання — за тыдзень.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

У бляск ах нафтовай лямпы

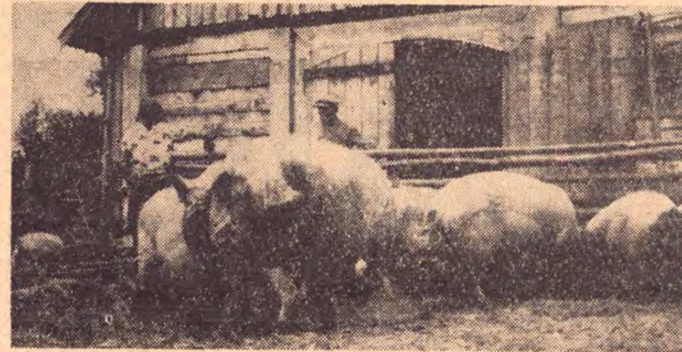
(Працяг са стар. 1)

Трактара і ў вочы не бачылі яшчэ людзі, дакладней гаворачы, сваіх трактароў. У грамадскай радзе звіняць шыбы, цяжка пыхкае трактар дарогабудаўнічай фірмы... Друць, старшыня ГРН, тлумачыць, што хутка ўбачым уласны, бабікоўскі трактар.

Рушыў я пыльнымі сцяжынамі ў Хмялеўшчыну пазнаёміцца з піянерамі трактарнай тэхнікі, ды напаткалі мяне там здзіўленыя вочы прэзэса гуртка Вайцяховіча:

— Трактар? Ага, ну, думаем купіць... А хто вам казаў пра тое? — пачаў дапытвацца ён, як бы я дабіваўся ад яго якой вялікай таямніцы.

Аказваецца, хмялеўшчанскія механізатары ніяк не дойдуць да толку, каб злажыцца па 270 злотых і праз ФРР закупіць сабе малатарню, матор, касілку... У далёкіх Мінкаўцах, (на другой радзіме) нагаварылі мне пра гаспадара Валяндовіча ў Хмялеўшчыне, які мае, як кажуць, усе машыны. Зрэшты, не патрэбна было мінкаўцаўскай інфармацыі, каб падобнага Валяндовічу — Вінцука Сакалоўскага убачыць у Сухінічах,

Сакалоўскія ад пяці год вядуць кантрактацыю свіней, штогод больш. Сёлета здадуць на базу 10 свіней, 2 каровы, пару штук прададуць на вольным рынку. Лічыць іх даход заняло б замнога месяца...

праз мяжу (100 м.) ад Хмялеўшчыны. Вінцукоў сын, Уладзімір, якраз рамантаваў пад паветкаю касілку, выбіраўся касіць канюшыну (засушыла яе, паспела без пары).

На беластоцкіх высокіх нарадах часта пачуеш, што перспектыва нашай сельскай гаспадаркі — ў гадоўлі. Ходзячы па Вінцуковых хлявах, я ўспомніў беластоцкія тыя мовы і прызнаў ім рацыю. Летась Сакалоўскія здадуць дзесяць кантрактаваных свіней, дзве каровы, а таксама адну карову і пару кормнікаў на, так званы, вольны рынак. Сын Уладзімір правёў меліярацыю мокрага луга. Сам, з наёмнымі рабочымі. Без добрай пашы няма ні малака, ні мяса. Карова скача - дзыгае, бы каза, цераз платы, лезе ў шкоду, вучыцца ўнікаць пастушыных каменняў. Слабая карысць з такіх спрытных красуляў!

Пару год таму назад, зімою, Друць вазіў малако на абавязковыя дастаўкі, збіралася яго па 12 літраў з... трох вёсак. — Цяпер амаль у кожнай мясцовасці круглы год ёсць малачарні, рух. Мо палепшалі пашы? Катоўскі, сакратар грамадскага камітэта партыі, ведае адну прычыну раптоўнага росту малочнасці: пастанова ўраду аб павышэнні цэн на малако.

На бабікоўскіх сенажацях рэжа лыдкі дзікая трава, буйнее мох. Нікому не сніцца араць урочышчы, сеяць урадлівую траву — упарадкаваць купяністыя лужочкі - азяркі, якія, пэўна, памятаюць колішнія каралеўскія паляванні Ягайлы і князя Вітаўта ў былой крынкаўскай пушчы...

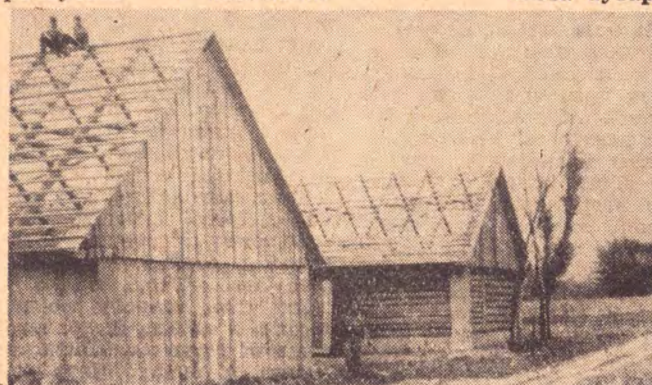
Мае гістарычныя роздумы перапыніў нервовы званок тэлефона. Тэлефанаграма! У вуха сакратара рады Прымакі сыплюцца словы новага наказу павятовай Саколкі, якая нездаволена праведзенай на днях люстрацыяй палёў і на суботу вызначае другую, дакладнейшую. Чартоўская стонка не дае спакою! Затым трэба знішчыць асот ды ўсякае паскудства!

— Добра, але чым? — раскладае рукі старшыня Друць. — Няма сродкаў, не далі сродкаў, не дадуць...

Размова мяне не здзівіла магчыма таму, што я ўжо перажыў адно здзіўленне: паўтара года назад налічылі ў Бабікоўскай ГРН 763 коней, а цяпер раптам усяго 351-го (менш у два з гакам разоў)!! У змяншэнні таго фармальнага пагалоўя коней заслуга не так тэхнікі, як... спісчыкаў (хмялеўшчанскі трактар яшчэ віламі на вадзе пісаны, а больш няма). Відаць, хтосьці адкрыў, што жарабяты — не коні...

Не здзіўлюся, калі ў актах павятовай рады прачытаю данясенне з Бабікаў, што тую другую люстрацыю правялі надта ж дакладна, а асот зусім вынішчаны і кропка. У канцы канцоў, асот не малако, цаны на яго няма.

САКРАТ ЯНОВІЧ
Фота аўтара

Гумны Калнауса і Шупіцы нанава адбудаваныя пасля пажару.

У грамадскай радзе налічылі мне, што за лета і восень пагарэла 35 гаспадарак. Гаспадары будуюцца, патрэбны матэрыялы, хаця б чарапіца, пустакі. Ды іх, як на лякарства! Аж просіцца, каб арганізаваць тут нейкую фабрычку (пад голым небам) па вырабу будаўнічых матэрыялаў. Пяску і жвіру навокал праўдзівыя горы, капай — не перакапаеш! Дарэчы, у бабікоўскай аколіцы няма нават кузні, коней водзяць каваць у Саколку за 20 км.

(Працяг са стар. 2)

АДЗІН З МНОГІХ

Пасля гэтага ўступу прыступілі да «работы». Каталі да позняга вечара, гадзін шэсць — сем. Метады катавання пераважна былі тыя самыя, але адзін зусім новы, прыменены пры дапамозе навейшага тэхнічнага прагрэсу.

Ад стаячага на стале невялікага (быццам тэлефанічнага) апарата ішоў кабель даўжынёю ў некалькі метраў, на канцы якога была бакелітавая трубка, закончаная металам. Дык вось гэтай трубкай вадзілі па плячах, па пазваночніку. Гэтым спосабам упускалі ў пазваночнік электрычны ток, які прычыняў чалавеку страшэнны боль. Калі трубку адымалі ад цела, рукі і ногі былі павыкручваны і шпікі выпростоўвалі іх масуючы і гімнастыкуючы. Пускалі ў пазваночнік электрычны ток некалькі разоў.

Ноччу, а гадзіне 2-й ці 3-й, паклікалі мяне ў канцылярыю, прачыталі загад ваяводы аб напраўленні мяне ў канцэнтрацыйны лагер і павезлі ў Картуз - Бярэзу. Каб у той час мне запрапанавалі добравольны выбар: шэсць месяцаў Картуз-Бярэзы або шэсць гадоў турмы, я без намыслу згадзіўся б на... шэсць гадоў турмы.

УЛАДЗІМІР АНІСІМОВІЧ

Уладзіміру Анісімовічу зараз 62 гады. 20 год таму назад ён належыў да першых арганізатараў Польскай Рабочай Партыі (ППР) на Сакольшчыне. Калі ў Крынках арганізаваўся гмінны камітэт ППР, узначаліў яго Уладзімір Анісімовіч.

У Крынках даўно існуе добраахвотніцкая пажарная каманда, якая выказалася вялікай ахвярнасцю і высокім узроўнем барацьбы са стыхіяй, якой з'яўляецца пажар. Ужо 40 год камендантам гэтай добраахвотніцкай пажарнай каманды з'яўляецца Уладзімір Анісімовіч.

Да адной з найлепш працуючых святліц на Сакольшчыне залічваецца святліца ў Крынках. Кіраўнік святліцы — таксама Уладзімір Анісімовіч. На дзень асветніка ён быў запрошаны на ўрачыстасць у Беласток і тут атрымаў грашовую ўзнагароду ад аддзела культуры прэзідыума ваяводскай рады нарадовай.

Крынкаўская гарбарня славіцца добрай якасцю вырабу скур. Але на гэтай фабрыцы здараліся непаразуменні ў фабрычным калектыве паміж палякамі і беларусамі. І толькі тады, калі стаў кіраўніком гарбарні Уладзімір Анісімовіч, сітуацыя перамянілася і не адчуваецца трэнняў. А гэта таксама ў многім залежыць ад паставы і такту кіраўніка, ад яго падыходу да людзей, да іх поглядаў.

М. Хмялеўскі

КОЛЬКІ КАНТРАКТУЮЦЬ

На Сакольшчыне найбольшай папулярнасцю карыстаецца кантрактацыя бульбы і ільну. Бульбы кантрактуецца тут 1400 га, а ільну — 1200 га. З гэтага ліку 500 га ільну кантрактуецца на валакно. Сакольшчына кантрактуе найбольш ільноваланка на Беласточчыне. Другое месца займае Дуброўскі павет, дзе кантрактуецца 420 га. На трэцім месцы стаіць Гайнаўскі павет, дзе кантрактуецца ільнавалакна 200 га.

У некаторых паветах сяляне многа кантрактуюць тытуню. Найбольш, бо 1500 га тытуню, кантрактуецца ў Аўгустоўскім павеце, 1000 га — у Дуброўскім павеце, 900 га — ў Элцкім павеце і па 500 га ў Манецкім і Сувальскім паветах. **(мх)**

НА СЦЭНЕ САМАДЗЕЙНІКІ БГКТ

22 чэрвеня ў памяшканні Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства адбыўся агляд драмгурткоў БГКТ, якія завяршалі першыя месяцы на павятовых аглядах. Самадзейнікі з Альхоўкі выступалі з аднаактоўкай «Мікітаў лапаць», драмгуртток з Верпаля — з п'есай «Жыць на гэтым свеце», а моладзь з Рыбалаў з «Міхалкам». Мастацкія калектывы з Кашалёў і Патокі паказалі аднаактовую драму «Мараль Наталлі Зотавай». Мастацкі ўзровень усіх гурткоў задавальняючы.

Перапоўненая зала ўзнагарод...зала апладысментамі ўсе выступленні, а найбольш самадзейнікаў з Рыбалаў. Журы, у склад якога ўваходзілі між іншым намеснік аддзела культуры прэзідыума ваяводскай рады нарадовай у Беластоку Леакадыя Зіневіч і акцёр з тэатра імя А. Вянгеркі Станіслаў Немчук, прызнала ўсім аматарскім гурткам грашовыя і рэчавыя ўзнагароды на 1000 зл. Кіраўнікі ўсіх пяці мастацкіх калектываў узнагароджаны па 500 зл. (мх)

Драмгурток з Патокі працуе пад кіраўніцтвам настаўніка Міколы Краўчука.

Прафілактычная праца

Тэхнік ветэрынары ў Чыжах Мікола Коцік заўсёды заняты, заўсёды аказвае дапамогу жывёле. У аднаго гаспадара конь прыхварэў, у другога карова нездарова, у трэцяга свінням неабходна даць уколы ад чырвонкі і г.д. За 12 год працы многа прышлося яму ўратаваць жывёлы ад смерці, многа раз змагацца з рознымі хваробамі жывёлы. У мінулым годзе масава праводзіў ён працу над адматылічваннем авечак, а раней ваяваў з паморам кур. Дзякуючы прафілактычнай дзейнасці Міколы Коціка значна зменшылася колькасць захворвання жывёлы. (мх)

ДЗЯКУЕМ

Тры месяцы таму назад, у нумары 13 «Нівы» апублікавалі мы рэпартаж пад назваю «Чужая бяда не мая». Апісалі ў ім надзвычай цяжкае становішча ўдавы Антаніны Кандрацюк з вёскі Мокрае ў Бельскім павеце. Яна і двое малых дзетак жывуць у хляве, хата згарэла — няма адкуль ні ўцяць, ні ўзяць, а гаспадарку вясці трэба, жыць трэба.

Нядаўна мы мелі размову з А. Кандрацюк і з прыемнасцю даведаліся, што наша крытыка на людскую абыякавасць да яе цяжкага лёсу дала першыя вынікі. Бельскі сельскагаспадарчы банк, у якім яе пакойны муж узяў вялікую пазыку на будову хаты, адклаў на некаторы час сплату гэтай пазыкі, а таксама размеркаваў яе на меншыя раты (з 10 на 16 год). Павятовая рада прызнала палёгку ў падатках, каб даць магчымасць усталяваць удовіную гаспадарку. Многа памог Казаркевіч — прэзэс бельскага ГС у забеспячэнні патрэбных будаўнічых матэрыялаў для новай хаты і ў фармальных справах (прыдбана 2.600 штук цэглы, цэменту і інш.) Шмат зычлівасці аказвае нямчысная жанчыне міліцкая грамадская рада і вясковы солтыс Нікіцюк.

Дзякуем за спачуванне і шчырую дапамогу! Вельмі дзякуем! (ся)

Сцэна з пастаноўкі «Міхалка» ў выкананні самадзейнікаў з Рыбал. Мастацкі кіраўнік Аляксандра Панасюк. Фота С. Грыневіцкага

АПЕКА І ДАПАМОГА

Кожны старэйшы чалавек ведае, колькі было жабракоў, колькі галечы было за часы санацыйнай Польшчы. Зараз няма ў нас жабракоў. Старымі, удовамі сіротамі і іншымі людзьмі, ... аказаліся ў ця... ... вах жыцця, апякуецца дапамагае дзяржава. На Сакольшчыне аддзел грамадскай апекі прэзідыума ПРН штогод выдае паўмільёна зл. (мх)

Пра родную, беларускую кніжку

Грамадская бібліятэка ў Бабіках налічвае 213 чытачоў. Знаходзіцца яна ў хаце Уладзіслава Хомчыка, што жыве за лугам, пад лесам. Бібліятэкарам працуе ён ад 1955 года.

Уладзіслаў Хомчык стараецца папулярызаваць кніжкі на беларускай мове, якіх мае 276 экземпляраў. Апошнім часам для бібліятэкі дакуплена яшчэ 15 новых беларускіх кніжак. Мала! Іх, заўзятых чытачоў, ёсць 19 асоб, таксама мала! Найбольш чытае Уладзіслаў Суравец з калёніі Зубоўшчына.

У Сухінічах бібліятэчным пунктам кіруе Іван Ахрэм. У яго 5 чытачоў беларускай літаратуры. У Гаркавічах бібліятэчным пунктам кіруе Кастусь Маліноўскі, які мае не менш энтузіязму роднага слова, чым сухініцкі бібліятэкар. У Юраўлянах бібліятэчным пунктам кіруе Генрык Салама, які мае трох пастаянных чытачоў беларускіх кніжак.

За апошні квартал у бабікоўскіх бібліятэках было 74 пазычэнні беларускіх кніжак. Трэба сцвердзіць, што каб было больш беларускай літаратуры (цікавых кніжак), напэўна павялічылася б і лічба ахвотных чытачоў. Як правільна заўважыў мой знаёмы, трыста беларускіх кніжак у тутэйшай аколіцы беларускага чытальніцтва не збудуе. Неабходна больш купляць іх, выбіраць на беластоцкіх кнігарнях цікавейшыя экземпляры — грамадская рада не павінна паскупіць пару злотых на іх пакупку. (ся)

ГАРЦЭРЫ Ў АКЦЫІ

У прыгожым лесе каля Самулак раскінуў свае палаткі гарцэрскі лагер. Нехк мне давялося наведаць гарцэраў. Тут мяне сустрэлі камендант лагера Веслаў Фалькоўскі і школьны падінспектар Янка Сулімa. Мы цэсна супрацоўнічаем з такімі арганізацыямі як Саюз польскіх гарцэраў (ЗГП), Таварыствам сяброў дзяцей (ТПД), саюзамі сацыялістычнай і сялянскай моладзі (СМС і ССМ). Сумесна з імі мы арганізуем шырокую акцыю арганізавання дзецям вольнага часу. У працы са школьнай моладдзю найбольшую ролю адыгрывае ЗГП як арганізацыя з найбольшай колькасцю вучняў, прычым арганізацыя самых дзяцей.

Акцыя карыснага правядзення вольнага часу працягваецца круглы год. Аднак найбольш актыўна праяўляецца у летні перыяд. Зразумела, што тут уваходзяць справы не толькі адпачынку, але і апекі над дзецьмі дашкольнага ўзросту, бацькі якіх заняты палявымі работамі.

Нашае заданне — ахапіць акцыяй як найбольшую колькасць моладзі і дзяцей. Для гэтага ў нашым павеце арганізаваны розныя формы адпачынку: 200 асоб будзе мець «адпачынак у горадзе», 400 дзяцей і моладзі — у гарцэрскім лагеры, 100 вучняў прыме ўдзел у 7-днёвых вандроўных лагерах. Супольна з ТПД павятовае праўленне сельскагаспадарчых гурткоў арганізуе 20 вясковых дзіцячых садоў для 400 дзяцей.

Аднак усё гэта недастакова ў параўнанні да нашых патрэб і таму найбольшую ўвагу прывязваем да грамадскай дзейнасці ў гэтым напрамку. А такую перад усім праводзіць гарцэрства. Навочным прыкладам з'яўляецца вось гэты лагер. Тут дзіцячы актыў знаёміцца з праграмай і метадыкай правядзення летніх канікул.

— Чым займаюцца дзеці ў лагеры, адкуль яны прыехалі?

На гэтае пытанне адказаў тав. В. Фалькоўскі — камендант лагера.

— У сёлеташнім лагеры мы маем каля 370 старшых гарцэраў. Большасць з іх паходзіць з вёсак і мястэчак Бельскага павета. Яны знаёмяцца з напрамкамі «нялагерныя лета» шляхам арганізавання пад вокам высокакваліфікаваных кадраў розных цікавых мерапрыемстваў, гэта значыць, што звяно выбірае на сходзе найцікавейшае заданне, распрацоўвае яго і паказвае для ўсіх удзельнікаў лагера. Такім спосабам усе гарцэры знаёмяцца з данымі формамі працы.

Апрача вышэй сказанага, дзеці вучацца разбіваць палаткі, адбываць варты, слаць пасцель і дбаць аб чысціні.

Пасля лагера гарцэрскі актыў раз'язджаецца ў свае асяроддзі, дзе прыступае адразу пры дапамозе настаўнікаў да арганізавання адпачынку калегам.

Незадоўга жніво. Людзі з вёсак будуць мець гарачую пару на полі. Застануцца толькі «маладыя гаспадары». А калі яны без апекі, усё можа здарыцца пры такой гарачыні. Таму ўсе бацькоўскія камітэты і актывісты павінны аказаць гарцэрам як найбольшую дапамогу ў іх карыснай працы.

А. Карпюк
Бельск

Лікі Дваццаціголдзя

Вялікімі дасягненнямі сустракае 20-ую гадавіну Народнай Польшчы грамада Ласінка на Гайнаўшчыне. Аб гэтым сведчаць лікі з двух дваццацігоддзяў аб грамадскім аванзе насельніцтва. Так, за гады панскай Польшчы з вёсак Ласінскай грамады было 7 тэхнікаў, а зараз 26, былі 2 інжынеры, а цяпер — 11, было 10 кваліфікаваных рабочых, а зараз — 94. Апрача таго, адсюль выйшла 4 лекараў, 12 афіцэраў, 18 міліцыянераў. Да вайны сярэдняй адукацыі таксама ніхто не меў, а зараз 30 асоб, а ў вышэйшых школах вучыцца 12 чалавек.

У грамадзе ёсць 366 радыёкропак, 300 радыёпрыёмнікаў і 9 тэлевізараў. (мх)

Лясное руно

Беластоцкае прадпрыемства недзяржаўнай прадукцыі «Ляс» у прылесных вёсках мае свае пункты скупу. Адзін з іх знаходзіцца ў вёсцы Вітава ў Гайнаўскім павеце. На пасадзе пунктавога працуе там ад 1956 года Сяргей Назарук. Сяляне Вітава і суседніх вёсак збіраюць у Белавежскай пушчы веснавыя і асеннія грыбы, чорныя і чырвоныя ягады, кару крушыны і лісце лапдыша. Гэтае лясное руно прадаюць на пункце скупу ў Вітаве. Такім чынам сяляне Віцокаў, Гурнага Груда, Вітава і іншых вёсак маюць дадатковыя даходы. У год гэты пункт скупу мае 100 — 120 тысяч злотых абароту. (мх)

Фінал конкурсу на памятку

Падсумоўваючы конкурс для народных вытворцаў на памяткі, камісія зацвердзіла 40 новых узораў народных вырабаў для масавай прадукцыі. Прозвішчы 13-ці народных вытворцаў Беласточчыны паведамлялі ў Варшаву, у Міністэрства, для прызнання ім узнагарод.

На сенакосах

„ЧЫТАЛЬНЯ НА ВУЛІЦЫ"

у Ліме, сталіцы паўднёваамерыканскай рэспублікі Перу. Газеты прыціснуты каменнямі, каб вецер не разнёс іх. Нашы вясковыя святліцы маладым перуанцам выдаліся б вялікім камфортам... (а-ся)

ШТО ДЗЕ ЯК

УКРАЛІ МОСТ

Нядаўна ў ЗША мела месца незвычайная пакража. У штаце Агайо дарожны патруль атрымаў загад шукаць зладзеяў, украўшых сталёвы мост даўжынёю каля 17 метраў. Паліцыя паведаміла, што прапаўшы мост знаходзіўся на рацэ ў рэзервацыі непадалёку горада Кліўленд. Пры дапамозе ацэтыленавых разакоў хтосьці парэзаў яго на кавалкі і вывез.

А вось яшчэ больш незвычайны выпадак. Шайка чыкагскіх рабаўнікоў на вачах публікі ўкрала сяміпавярховы дом. Дом быў ужо амаль пабудаваны, але пад час нейкага свята на будаўнічую пляцоўку заехала сем грузавікоў з «рабочымі», якія энергічна пачалі разбіраць дом. Нікому не прыйшло ў галаву, што гэта зладзеі.

У архівах аўстралійскай паліцыі зафіксіравана пахража таварнага вагона. Аднойчы ноччу ён бясследна прапаў з пад'язных шляхоў у раёне вялікага горада Сідней.

Аказваецца, ёсць «спецыялісты» і ад пакражы такіх прадметаў, як падводныя лодкі. Англійская паліцыя затрымала каля ваенна - марской базы Портсмут шасцёх мужчын, якія вывозілі з тэрыторыі базы па частках падводную лодку. Зладзеі «працавалі» ў адзёжы падводнікаў.

Цікавы выпадак меў месца з містэрам Рэйналдсам з амерыканскага штата Алабама. Дзве яго аўтамашыны былі зачынены ў гаражы перад акном яго дома. Ранкам Рэйналдс падышоў да акна і анямеў ад дзіва: машыны стаялі пад адкрытым небам, а па гаражы і след прастыў. Зладзеі разабралі яго за няцэлую гадзіну. Суседзі бачылі ўсё гэта, але не ўмешваліся, думалі, што гараж разбіраюць наёмныя рабочыя і гаспадар хоча перабудаваць яго ў іншым месцы.

З заалагічнага парка ў Нью-Дэлі (сталіца Індыі) зладзеі ўкралі шэсць ядавітых каралеўскіх кобраў — змей. А з аднаго амерыканскага цырка ўкралі тыгра. Гэта было зроблена так: да клеткі з тыграм, якая знаходзілася ў адкрытым месцы, пад'ехала грузавая машына, на якой стаяла другая клетка. Дзверцы адкрылі і тыгра пераманілі ў пустую клетку. Усё адбывалася ў поўнай цішыні, і нават капрызны тыгр не мармытаў.

(а-ся)

2.000.000 тон

Май для нашых марскіх рыбаловаў быў месяцам урачыстым. У канцы яго яны злавілі 2-мільённую тону рыбы. Для параўнання: за ўсё даваеннае дваццацігоддзе было злоўлена ўсяго 164 тыс. тон рыбы.

Наша рыбацкая флатылія цяпер складае 226 далёкаморскіх караблёў, сярод якіх маем суперсучасныя параходы - фабрыкі. Дзякуючы ім толькі ў мінулым годзе можна было злавіць 210 тыс. тон рыбы, а план на бягучы год большы будзе на 13.000 тон.

А ўсё ж-такі рыбы ў нас усё мала. Сітуацыя паправіцца ў бліжэйшыя гады. На канец наступнай 5-годкі будзем лавіць 400 000 тон рыбы ў год, а мо' нават 450 000 тон.

На здымку: траўлеры выгружаюць бочкі з соленым селядцом.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

У ЗЯЛЁНЫМ ПЕКЛЕ

Наперадзе ўбачылі палянку, пасярод якой стаялі дзве малыя хаткі, пакрытыя саломаю. Відаць, пабудаваны яны туземцамі, якія зусім нядаўна пакінулі іх.

Уся экспедыцыя геолагаў цешылася гэтакім адкрыццём. Будзе адпачынак. Аднак праваднікі - індзейцы, якіх было два, адчувалі сябе неспакойна. Баяліся, што заблудзілі ў дзікіх прыамазонскіх джунглях. Адзін з іх на змярканні рушыў на разведку, не прайшоў і дзесяці метраў, як паваліўся мёртвы на зямлю са стралою ў сэрцы. Другі кінуўся на дапамогу і таксама сустрэў яго падобны лёс. Цяпер стрэлы свісталі з усіх бакоў, ад найбольш нечаканых месц. Было ранена некалькі членаў экспедыцыі, іх перанеслі ў хаткі. Было ясна, што экспедыцыя аказалася ў пастцы, застаўленай індзейцамі племені Кокамас — гэтага найбольш дзікага і мсціўнага ворага цывілізацыі і белых людзей.

Кола атакуючых няўмольна заціскалася вакол хатак. Індзейцы пускалі ядавітыя стрэлы. Шчасце, што экспедыцыя мела адпаведныя лекі — антыбіётыкі на атруту.

Тым не менш узнікла вялікая паніка. Трэба было неадкладна навязаць па радыё сувязь, узняць трывогу ў бліжэйшых мясцовасцях. Атрымалі нядобрыя звесткі — верталёты не могуць вылецець на ратунак, бо дрэннае надвор'е. Тым часам, абкружаны індзейцамі лагер геолагаў патанаў у струменнях трапічнага ліўню. Адну хатку пакінулі, стаяла яна небяспечна блізка ад зялёных гушчароў.

Трыццаць чатыры чалавекі экспедыцыі не спалі ўсю ноч. Толькі праз два дні лётчыкі ледзь адшукалі месца лагера і пачалі скідаць амуніцыю, харчы і медыкаменты. Ваенныя эскадрыллі бамбілі навакольныя джунглі. Ці каго забілі з атакуючых індзейцаў, невядома. Яны не спалохаліся бамбёжкі, ядавітыя стрэлы ляцелі хмараю, некаторыя падалі, як з неба — з буйных дрэў вышынёю ў трыццаць метраў (пазалазілі аж туды чырванаскурыя ваёўнікі). Як на бяду, перастала працаваць радыёстанцыя экспедыцыі, лётчыкі кружылі ў сляпую над аколіцаю. На палянцы геолагі расклалі вогнішча для сігналізацыі. Індзейцы хутка дадумаліся ў чым справа і таксама расклалі кастры, каб збіць спанталыку лётчыкаў.

Урэшце, аднаму лётчыку ўдалося скінуць геолагам новую радыёстанцыю і зброю. Адначасова было атрымана паведамленне, што скінуць дэсант на парашутах немагчыма. Трэба цярпліва чакаць, пакуль праз гэтае «зялёнае пекла» прыдзе з дапамогаю накіраваны туды атрад. Час ад часу самалёты секлі з кулямётаў па гушчарах, дзе заселі індзейцы, але яны не адступаліся, змянілі тактыку і перайшлі на «вайну нерваў». Пачалі ноч у ноч страшна выць, што даводзіла некаторых членаў экспедыцыі да шаленства.

Так прайшло восем дзён і ночаў, пакуль экспедыцыя дачакалася высланага на дапамогу ёй атрада.

*

Экспедыцыя шчасліва вярнулася назад у Ліму, сталіцу Перу. Яе кіраўнік Фларэс расказваў:

— Толькі цяпер я зразумеў, што ўжо на трэці дзень нашага паходу праз джунглі мы апынуліся пад пільным вокам індзейцаў. Мы тады ўжо чулі трывожныя крыкі малпаў і птушак, але ніхто не здагадваўся прычыны іх трывогі...

Далей кіраўнік расказваў пра першую атаку індзейцаў.

— Мы адчувалі, што яны набліжаюцца да нас зігзагамі. Пэўна, усе былі голымі, але некалькі індзейцаў мела на сабе белыя штаны і тых мы ўбачылі ў цемені, сканцэнтравалі на іх сваю пальбу... Сярод нас былі і такія, што сілы індзейцаў ацэньвалі на пяць тысяч. Калі б сапраўды было іх аж столькі, знішчылі б нас маментальна. Мне здаецца, што было іх не больш трохсот чалавек. Чаканне доўжылася... Прыпамінаю сабе той момант, калі мы падавалі па радыё сігналы трывогі (SOS) і з нецярплівасцю чакалі адказу. А тым часам чулі толькі танцавальную музыку наперамену з рэкламаю: «Піва фірмы X найлепшае ў свеце. Піце піва...»

(а-ся)

Можна было спадзявацца, што Нунке захоча працягнуць размову і расказ пра школу, як абяцаў. Але на наступны дзень ён не прыйшоў, і да канца тыдня Фрэд бачыў толькі ўрача. Ды і той заходзіў раз у дзень вечарам. Яго яўна зняважыла гісторыя з сімуляцыяй, закрануўшы прафесіянальнае самалюбства, і цяпер ён абмяжоўваўся кароткім аглядам, вымярваннем тэмпературы ды праверкай пульсу.

— А я магу выходзіць у садок? — неяк запытаў яго Фрэд.

— Пакуль што не.

— Вы лічыце, што гэта пашкодзіць майму здароўю?

Урач маўчаў.

— Ваша маўчанне я магу разумець, як згоду на прагулку?

— Такія пытанні адрасуйце начальніку школы.

— Дык я ж нікога, апрача вас, не бачу! Перадайце, каму след, што я засумаваў без руху, свежага паветра. І каб мне прынеслі кніжак.

Нічога не адказаўшы, урач выйшаў.

Але праз паўгадзіны ключ у замку зноў павярнуўся і на парозе з'явіўся стары. Адрэкамендаваўшыся бібліятэкарам, ён паклаў на тумбачку цэлы стосік кні-

40

жак. Былі тут пераважна коміксы і некалькі тамоў «Даведніка пра Расію». У час свайго знаходжання за кардонам цяперашняму Фрэду даводзілася бачыць безліч усялякіх даведнікаў пра сваю айчыну, але такога ён яшчэ не сустракаў. Таму зразумела, што ён ухапіўся перш за ўсё за яго.

Фрэд, вядома, быў упэўнены, што ў пакоі ёсць падслухач, магчыма, нават за ім няспынна сочыць пільнае вока. І ўсё ж, узяўшыся за чытанне, не мог сябе стрымаць. Ніводзін гумарыстычны часопіс не выклікаў бы такога смеху, як гэты даведнік! Чаго вартым было, напрыклад, сцвярджэнне, што «для расіян цукар — не прадукт харчавання, а ласунак, якім частуюць найдаражэйшых гасцей»!

Не, недарэмна, відаць, даведнік і перавыдавалі і перакладалі! Бо як бы інакш свет даведаўся пра ўсе прыкметы незайздроснай расійскай рэчаіснасці.

«Рускія не разумеюць слова дэмакратыя...»; «Руская жанчына любіць, калі муж б'е яе. Біццё яна ўспрымае, як доказ кахання...»

Уважліва гартаючы даведнік, Фрэд зноў і зноў заходзіўся ад смеху. Таму, напэўна, і не пачуў, як у дзвярах бразнуў замок. У пакой увайшлі чацвёра. Уперадзе Нунке, за ім — тоўсты лысы мужчына, якога начальнік школы адрэкамендаваў, як свайго намесніка, Шлітсена. Услед за таўсцяком ішоў высокі, стройны і яшчэ дужы стары з чырвоным носам. Чацвёрты быў зусім нічым непрыкметны чалавек. Паціскаючы руку Фрэда, ён ціха кіўнуў:

— Гары.

— Рад бачыць вас у добрым настроі, дарагі Фрэд! — Цёпла, нават ласкава прывітаўся Нунке. — Можа вы і нам дазволіце далучыцца да вашай весялосці... Што гэта вас так насмяшыла?

— Дарагі шэф! Калі гэтай бязглуздзіцай у вашай школе набіваюць галовы будучым рэзідэнтам у Расіі, я гарантую ім поўны правал! Адразу, на першым жа месцы іхняга знаходжання.

41

Фрэд адчуў, што сказаў лішняе. Паддаўся пачуццю зняваги за ўсе тыя паклёпы на родную зямлю, якія толькі што прачытаў, і ляпнуў! А, калі разважыць, то і злавацца няма чаго: чым дурнейшымі будуць гэтыя даведнікі, тым лепш! Дэзінфармацыя ворага часам больш важная, чым поўная яго недасведчанасць. Бо, не ведаючы броду, сцерагуцца, а вось калі брод паказан няправільна... Трэба пераключыць размову на іншае, змякчыць усё сказанае...

— Я не хачу ганіць даведнік цалкам... — пачаў ён, але чырвананосы не даў яму скончыць. Ледзь не падбегшы да Фрэда, ён моцна сціснуў абедзве яго рукі сваімі вялікімі і яшчэ дужымі далонямі.

— Дзякуй! Дзякуй, дарагі дружа! Гэта ж я паўтараю ўжо на працягу доўгіх год, а мяне не слухаюць... Рад бачыць аднадума... Прабачце, забыўся адрэкамендавацца: генерал Воранаў, былы начальнік контрразведкі адмірала Калчака, цяпер выкладчык школы.

Нунке незадаволена паморшчыўся:

— Вы рускі і таму неаб'ектыўны ў стаўленні да сваіх колішніх землякоў. Мы ж мелі сумную магчымасць добра вывучыць іхнюю рэчаіснасць. Далучыўшыся да заходняй цывілізацыі, асвоіўшы тэхніку, у душы яны засталіся дзікунамі. Нават заўзяты іх фанатызм — гэта дзікунскі фанатызм. Увесь партызанскі рух пра гэта сведчыць.

Узяўшы адзін з тамоў даведніка, Нунке разгарнуў яго і прачытаў:

«Калі рускага раззлаваць, ён бярэ ў рукі не аўтамат або вінтоўку, нават не драбавік, а палку і, па-майстэрску валодаючы ёю, б'ецца з ворагам». Гм...

— Дык чым жа, па-вашаму, вас выбілі з Расіі: палкамі або «Кацюшамі»? — насядаў Воранаў. — Берлін рускія бралі аглоблямі або з дапамогай танкаў і артылерыі?.. Самі носам закруцілі, прачытаўшы гэтую

42

ТРЫБУНА чытачоў

У гонар Тысячагоддзя польскай дзяржавы, Дваццацігоддзя Народнай Польшчы і IV З'езда Партыі жыхары грамады Чарэмха ўзялі на сябе шэраг каштоўных абавязацельстваў.

Жыхары вёскі Палаўцы абавязаліся грамадскім чынам направіць 100 м дарогі ад Палаўцаў да Ставішчаў, а таксама дапамагчы пры будове малачарні.

У Ставішчах на вясковым сходзе, жыхары вырашылі грамадскім чынам раскарчаваць 40 га лугоў і паш і выкапаць на гэтых лугах меліярацыйныя равы даўжынёй 700 м. Гэтыя лугі належаць да дзяржаўнага фонда зямлі і яшчэ ў гэтым годзе будуць загаспадараваны сельгасгуртком у Ставішчах. Апрача гэтага, пры будове гаражаў на сельскагаспадарчыя машыны і рамонце святліцы сяляне выканаюць бясплатна ўсе дапаможныя работы.

ДЛЯ СЯБЕ І КРАІНЫ

Жыхары вёскі Чарэмха на агульным сходзе абавязаліся дапамагчы пры агароджванні школьнай пляцоўкі, адрамантаваць 2,5 км дарогі ад вёскі да жвіроўні; выкапаць меліярацыйныя равы на даўжыні 1200 м; выжужляваць пляцоўку пры супрацьпажарным басейне і рамізе, пасадзіць дэкаратыўныя дрэўцы.

У вёсцы Кузава сяляне вырашылі засадзіць лесам 25 га няўгоддзяў, адрамантаваць вуліцу і засадзіць, дзе трэба, дэкаратыўныя дрэўцы.

Жыхары Бярэзішчаў узялі на сябе абавязак выкапаць меліярацыйныя равы на даўжыні 700 м, а таксама дапамагчы пры пракладцы бруку ў сваёй вёсцы і выкарчаваць 20 га лугоў і паш.

Сяляне Вулькі - Тэрэхоўскай дапамогуць пры будове дарогі з іх вёскі да Чарэмхі.

Актыўна ўключыліся ў грамадскую працу прадпрыемствы Чарэмхі. Рабочыя вагонных майстэрняў абавязаліся працаваць па 15 гадзін пры направе дарогі ў асадзе Чарэмха на агульную вартасць 7650 зл.

Рабочыя чыгуначнага адрэзка грамадскім чынам прывязуць і разгрузяць 500 т. шлаку для направы дарогі.

Каштоўныя абавязацельствы ўзялі на сябе рабочыя паравознага дэпо і чыгуначнай насычальні ў асадзе Чарэмха.

Сяляне і рабочыя ўжо прыступілі да выконвання ўзятых на сябе абавязацельстваў.

Віталіс Назарук
ас. Чарэмха

ЯК ПАРАДКІ, ДЫК ПАРАДКІ

Працаўнікі грамадскай рады нарадовай у Рыбалах дбаюць не толькі аб парадку ў сваіх шуфлядах, але і аб знешнім выглядзе сядзібы сваёй ГРН.
На здымку: Працаўнікі ГРН у Рыбалах наводзяць парадак на сваім двары. (п)

Клуб-кавярня ў Плёсках

Апошняй вялікай падзеяй у жыцці нашай вёскі было адкрыццё клуба - кавярні «Рух». Гэта ўстанова адразу здабыла папулярнасць. Шмат прыходзіць людзей у клуб і, папіваючы чорную каву, чытаюць часопісы і кніжкі. Асабліва ў святочныя дні вельмі людна ў клубе - кавярні. Кіраўнік яго Ліда Смалеўская сваім тактам і ўмелым падыходам стварае цёплую заахвочваючую атмасферу ў клубе.

Лёня Леанюк
Плёскі

Курс для сялян

У пачатковай школе ў Рыбаках нядаўна адбываўся двухдзённы курс для веласіпедыстаў. Удзельнічала 60 чалавек. Пасля экзамена першых слухачоў курса была арганізавана другая група з 49 чалавек.

Хто здасць экзамен, будзе мець дазвол на язду фурманкай і веласіпедам.

М. Лаўрашук
вёска Бандары

Дарагое Сэрцайка!

Я жыву ў Бельскім павеце. Звяртаюся да цябе з просьбаю, каб ты параіла мне, як паступіць. Маю я ўжо 25 год.

Хадзіў да мяне хлапец з нашай вёскі, які быў яшчэ перад войскам. Але прыходзіў да мяне тады, калі быў п'яны. Я яму гаварыла аб жаніцьбе, а ён мне гаварыў, што калі адбудзе вайсковую службу, тады ажэніцца са мною. Калі быў у войску, не пісаў да мяне наогул. А калі быў у водпуску, паўтаралася тое ж самае, што і перад войскам. Я яго вельмі кахаю і не магу яго забыць. Калі хлапец гэты вярнуўся з войска, дык на мяне і не глянуў. Ён дружыць цяпер з другой дзяўчынай, якая нават маладзейшая ад мяне.

Сэрцайка, не ведаю, што рабіць. Ці ісці дзесьці працаваць і зарабіць грошай, а пасля пайсці да яго бацькоў, мо' яны мне памогуць, каб Станіслаў ажаніўся са мною? І што зрабіць з дзяўчынай, з якой ён ходзіць?

Міраслава
з Бельскага павета.

Дарагая Міра!

На жаль, мушу табе напісаць рэч непрыемную — Станіслаў ніколі цябе не кахаў і не кахае. Ты ж і сама пішаш, што прыходзіў да цябе толькі тады, калі быў вельмі п'яны, а цяпер не хоча глядзець. Ты ж не такая ўжо маладая, каб не разумець гэтага. А па-другое, яшчэ хочаш зрабіць глупства — пайсці да бацькоў. Чаго? Што ж табе бацькі памогуць, калі іх сын не кахае цябе і наогул не хоча заварочваць галавы табою. Ты ж асмешышся на цэлую вёску! Каханне без узаемнасці, на жаль, бывае часта. І таму мусіш пацярпець, аж яно міне.

Я разумею, Міра, што гэта цяжка, але іншага выхаду ты не маеш. Таксама і з той дзяўчынай, да якой ходзіць твой хлапец. Пытаешся, што з ёю зрабіць? А што ж можна з ёю зрабіць — нічога. Яна ж не вінавата ў тым, што Станіслаў цябе не кахае. Відаць, яны спадабаліся адно другому і няма патрэбы ў тым перашкаджаць, бо і так нічога не зробіш, а толькі сораму набярэшся. Каб хутчэй забыць пра Станіслава, займіся лепш працай, кніжкай, прабывай часцей з сяброўкамі. Напэўна пазнаёмішся з кім іншым, які не толькі табе спадабаецца, але і ты яму спадабаешся.

Усяго добрага жадае
Сэрцайка

КІНО

Праграма
на 6—12.VII.1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Sambrero" (radz.), 7—9. „Wyrok na V c (jugosł.), 10—12.

Кляшчэлі
„Ludzie błękitnego płomienia" (radz.), 7—9 „Dramat w Kosmosie" (radz.), 10—12.

Дубіны
„Ludzie i bestie" I s. (radz.), 11—12.

Нараў
„Ballada huzarska" (radz.), 8—12.

Нараўка
„Mecz w piekle" (węgierski), 8 — 12.

Чаромуха
„Ludobójcy" (szwedzki), 7—9. „Ewakuacja" (radz.), 10—12.

Чыжы
„Czarny monokl" (franc.), 8—12.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Krążownik szos" (franc.), 8—12.

Бранск
„Życie Adolfa Hitlera" (NRF), 7—9. „Miłość Aloszy" (radz.), 10—12.

Орля
„Gdzie jest generał" (polski), 8—12.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Patria o muerte" (polski), 7—9. „Niebo bez krat" (rumuński), 10—12.

Міхалова
„Całe złoto świata" (franc.), 7—9. „Wódz czerwonoskórych" (radz.), 10—12.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Kiermasz" (NRF), 7—9. „Całe złoto świata" (franc.), 10—12.

Мілейчыцы
„Wielka tajemnica" (franc.), 7—9. „Pociąg na tyły" (radz.), 10—12.

Нурэц
„Diabeł morski" (radz.), 7—9. „Zabawa na sto dwa" (angl.), 10—12.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Янаў
„Znów ku gwiazdom" (radz.), 7—9. „Przemytnik z Piemontu" (franc.), 10—12.

Сідра
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 7—9. „Mój drugi ożenek" (polski), 10—12.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Rudy" (radz.), 11—12.

Новы Двор
„Jak być kochaną" (polski), 11—12.
„Rocco i jego bracia" (włoski), 7—8. „Młodzi przyjaciele" (włoski), 9—10. „Siedem nianiek" (radz.), 11—12.

Ружаны Сток

У днях 6—12.VII. у мясцовасці Райск, Шудзялава, Крынкі і Сухаволя фільмы высвятляцца не будуць.

ТЭАТРЫ

Тэатр ім. Вянгеркі
(выязная група)

Дуброва
„Odwety" — 8.VII.

Саколка
„Odwety" — 9.VII.

Пагарэлкі
„Odwety" — 12.VII.

лухту, а мне, генералу, прапануеце вось такой бязглуздзіцай карыстацца як дапаможнікам!

— Дапаможнікам, а не падручнікам. Вы заўсёды можаце зрабіць патрэбныя купюры. Да таго ж, не трэба разумець кожнае слова ў яго літаральным значэнні. Размова ідзе пра сілы і схільнасці, закладзеныя ў патэнцыі, а патэнцыяльна...

— І патэнцыяльна і непатэнцыяльна гэта глупства, глупства, глупства! — шчокі Воранава расчырваненліся таксама, як і яго нос. Поглядамі былы генерал заахвочваў Фрэда далучыцца да спрэчкі, але той толькі паціскаў плячыма і разводзіў рукамі — маўляў, я чалавек яшчэ мала вядомы і таму мая думка не мае вагі.

Заўважыўшы гэты жэст, Нунке пахвальна кіўнуў галавой.

— Як бачыце, гер Воранаў, наш малады сябар далёкі ад таго, каб безразважна вас падтрымліваць. Ды і прыйшлі мы сюды не для спрэчкі, а для справы... Дарэчы, Фрэд, як мы сябе адчуваем?

— Цалкам прыстойна.

— Тады вы, мабыць, нічога не маеце супраць, каб крышку размяць мышцы?

— Яшчэ і як! Ахвотна б паблукаў па садзе.

Шлітсен усміхнуўся.

— На гэты раз маецца на ўвазе штосьці большае...

— Так, так, — умяшаўся Нунке, — значна большае... Не хацелася б вас турбаваць, але бываюць выпадкі, калі можна пакласціся толькі на людзей праверaных і цалкам надзейных. На жаль, я не магу вам растлумачыць сітуацыю ў поўным сэнсе, бо і сам кіруюся толькі ўказаннямі зверху. Вы, як і я, чалавек

43

вайсковы, і, канешне, разумееце, што загады трэба выконваць, а не абмяркоўваць.

— Маецца на ўвазе якаясьці акцыя?

— І вельмі сур'ёзная.

— Тады вы мяне вельмі здзівілі. Як можна мяне, навічка, чалавека, які нічога не ведае...

— Гэта вы навічок? Фрэд, я ж ведаю вас не першы дзень!

— Дык павінен жа я, нарэшце, ведаць такую дробязь, чые загады мне выпаў гонар выконваць?

— Успомніце нашу першую размову тут. Раней вы былі больш кемлівым!

— Здагадка — яшчэ не ўпэўненасць. А ўсляпую я дзейнічаць не збіраюся. Да таго ж, вы мяне яшчэ не прысвяцілі ў «рыцара высакароднага духу!» Здаецца, так называецца гэты гасцінны прытулак?

— Ат, шыльда! Даніна схільным да рамантыкі іспанцам. Шырма, за якой можна адчуваць сябе зручна і бяспечна... Для нас з вамі, такіх, як мы з вамі, людзей, што цікавяцца лёсам не толькі Нямеччыны, а ўсяго заходняга свету. Я не маю права разносіць звесткі пра цэнтр нашай барацьбы, называць ніводнага імя, але здаровы сэнс вам падкажа — гэтага вы не можаце патрабаваць.

— Але здаровы сэнс мне падказвае і іншае: да кожнай аперацыі трэба быць падрыхтаваным не толькі маральна, а і фізічна... А седзячы ў гэтых пакоях...

— О, калі вас непакоіць толькі гэта, то неадкладна рэжым вашага дня будзе зменен: фізічныя практыкаванні, прагулкі... Не заўважыце, як увойдзеце ў фор-

44

му... Гер Шлітсен, паклапаціцеся пра інструктара фізкультуры і ўсё іншае!

Намеснік начальніка школы здзіўлена глянуў на Нунке, потым пераглянуўся з Воранавым. Было відавочна, што ў распрацаванай праграме адбыліся якіясьці змены, і гэта прывяло да відавочнага замяшання.

— Значыць, мне дазволена будзе заўтра выйсці? — запытаўся Фрэд.

— Нават загадана, — усміхнуўся Нунке. — Мы ўсе ў гэтым зацікаўлены, бо рашэнне аб выкананні задання можа прыйсці з дня на дзень.

— Нават з гадзіны на гадзіну, — удакладніў Шлітсен. «З усяго відаць, што яны не збіраюцца доўга чакаць, — прамільгнула ў галаве Фрэда. — Трэба прыкласці ўсе сілы, каб як мага лепш азнаёміцца з абстаноўкай, а там...»

Што будзе за гэтым «там», Фрэд уяўляў туманна. Уцячэ? Наўрад! Не для таго яго ратавалі ад расстрэлу, везлі так далёка, замкнулі ў гэтай клетцы, каб даць магчымасць спакойна з яе вылецець... І садок, і ўся тэрыторыя школы, звычайна, пільна ахоўваюцца. Залішняй паспешлівасцю можна самому сабе адрэзаць усе шляхі - дарогі. Прынамсі цяпер. Пакуль ён не ўсыпіў іх пільнасць... Ды і шкода будзе ўцякаць, ратуючы толькі ўласную скуру. Нічога не даведаўшыся пра чорныя задумы крумкачоў. Бач, яны зноў збіраюцца ў зграю! Колькі ж іх, такіх, што распаўзліся па ўсяму свету, уцякаючы ад пакарання, а цяпер зноў туляюцца па розных прытулках, падобных да гэтага? Рыцары высакароднага духу! Ну і прыдумалі!..

Працяг за тыдзень

45

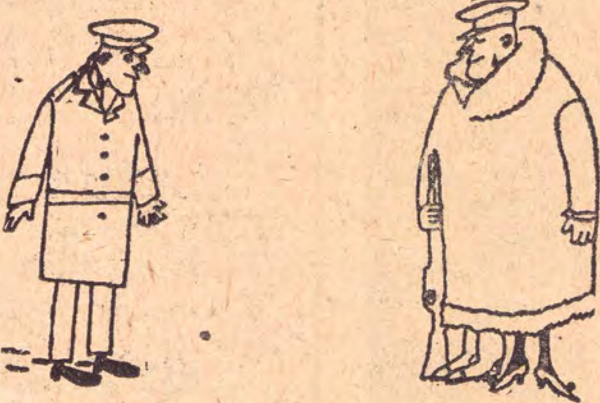

Настаўнік: — Сярожа, ці ты мог бы сказаць, як называецца сталіца Венесуэлы?

Сярожа: — Не, я такса ма не ведаю.

Ажаніўся

Жэніцца.

— Кавальскі, колькі ў вас ног?

ДУМКІ ЯСЬКІ АПАЛОНІКА

У дурнога заўсёды смех ёсць у запасе.

Ушчыпні сваё сэрца перад тэтым, як маеш ушчыпнуць сэрца другога.

Жыццё быццам запах ад ежы: не ведаеш, калі праходзіць.

Лепш няхай церпіць кашалёк, чым дружба.

Цяжка стаяць на сваім, калі ўхапіўся за чужое.

КУРОРТНЫ ЭЦЮД

Яны сядзелі ў сталоўцы за адным сталом.

Адна — тоўстая, няўклюдная бландзінка з бела-бурымі валасамі, фіялетавымі вуснамі і вялізнымі завушніцамі.

Другая — брунетка, сціплая нават з выгляду, далікатная ў рухах і гаворцы.

Бландзінка — сварлівая, прыдзірлівая. Брунетка ніколі не пярэчыла ёй.

— Вы так добра выглядаеце, Ніна Змітраўна, — кажа брунетка.

— Што вы! Я паўгода хварэю. Нага. Вы заўсёды гаворыце не тое, што трэба. У вас няма такту, Юлія Міхайлаўна.

І абедзве маўчаць.

Праз хвіліну Ніна Змітраўна паведамляе, што перасяляецца на трэці паверх (дагэтуль яна жыла на першым).

Юлія Міхайлаўна спачувае:

— Як жа так? Вам жа цяжка будзе ўзбірацца з вашымі хворымі нагамі.

— Па-першае, гэта мая справа. А па-другое, хто вам сказаў, што ў мяне хворыя ногі? У мяне баліць адна нага.

Зноў маўчанне. Адзываецца першай, як заўсёды, Ніна Змітраўна.

— Сёння слаўнае мора. Проста цуд!

— Я ж вам раіла, Ніна Змітраўна, пайсці на пляж.

— Скажыце, калі ласка! Як быццам Ніна Змітраўна сама не ведае дарогі на пляж. Вы мне параілі!.. Я тут ужо, дзякуй богу, пяты раз.

Юлія Міхайлаўна рада б і не гаварыць больш, але Ніна Змітраўна не можа маўчаць.

— Не разумею, — з абурэннем кажа яна, — як гэта жанчыны не сочаць за сабою: тоўстая, як вунь тая, што ля акна, ці — яшчэ горш — худыя, нібы трэскі, як вунь тая, што насупраць праз тры сталы. І ніякага густу... Паглядзіце, хіба ж я такая?

Юлія Міхайлаўна зірнула на нязграбную, тоўстую, без густу апранутую Ніну Змітраўну і сказала не тое, што думала:

— Ну, канешне ж, не такая — як неба і зямля...

Ніна Змітраўна ўпершыню не запярэчыла.

АРКАДЗЬ МАРЦІНОВІЧ

ВЫНІК

Настаўнік дыктуе заданне: «Мама купіла плашч за 530 зл., капялюш за 190 зл., рукавічкі за 168 зл. і туфлі за 450 зл. Што гэта дасць у суме?

Малы Валодзя ўстае і кажа: — Я знаю: авантуру ў хаце.

Крывое люстра

Крывое люстра раз
сказала — Божа!
Якія ўсе навокал
непрыгожы!

ПЕШКІ

Выконваюць з гонарам кожны загад
І часу няма азірацца назад.

ГРЫГОРАЎЦАЎСКІЯ МАТЫВЫ

— Ну, кум, пісьмо сыну гатовае, падпішы і канец.

— Не падпішу.

— Як гэта? Пісьмо ад цябе пісаў, ты і падпішы яго.

— Сам падпішы!

— Здурэў, кум? Твой сын не ведае мяне. Ну, не чаўпі, кум, глупстваў — падпісвай.

— Эгэ, цяпер мяне не так то лёгка нагаварыць да подпісу. Я, суседзе, ужо раз падпісваўся і заплаціў дзесяць злотых.

— За што?

— Госпадзі, ну, за подпіс, хіба сказаў ясна, бы той белы дзень...

— Выдумкі, куме, так не бывае.

— На гэтым свеце ўсё бывае. У Грыгораўцах паўсотні чалавек заплацілі за подпісы. Цяпер кланяйся хоць да зямлі, не падпішуся і баста!

— Тут штосьці не так, сенам выкручваешся, куме.

— Во, во, так і было з тым сенам. Прыехаў у Грыгораўцы землямер у 62 годзе. Памераў ды падзяліў нашу сенажаць пад Пухавам. Каб яго на тым свеце так дзялілі. Нарэзаў макаронаў, землямер, і паехаў сабе. Мы пратэстуем у грамадскай радзе, а нам кажуць:

— Не наша сіла. Калі накруцяць дзе бязмеры, дык гэта толькі землямеры.

Дабраліся мы да Бельска, кажам:

— Не землямер гэта, а кухар — макаронаў нарэзаў, няма як і касою замахнуцца.

Не дапамагло. Мы ў ваяводстве склалі пяцьдзесят подпісаў, там і плацілі па гэтых 10 зл. ад аднаго подпісу, іначай не прымалі скаргі.

— Дапамагло?

— О, нават вельмі. Аддзел геадэзіі паведаміў пісьмом ад 18 чэрвеня 1963 года, што наша справа справядлівая і лугі пад Пухавам перадзеляць справядліва. Пісьмо падпісаў магістр Курыловіч, інжынер.

— Значыць, з пухаўскімі сенажацямі парадак?

— Дзе там, лугавыя макароны — палосачкі засталіся, як былі. Старыя людзі, напэўна, не дажывуць, пакуль перамераюць — перадзеляць Пухаўшчыну.

— Землямера звольнілі?

— Што ты, ён карысны чалавек, дзе намерае, людзі адразу пішуць скаргі і плацяць па 10 зл. ад подпісу. Для казны чысты даход.

— Ну, так, але наогул парадак у Грыгораўцах?

— Эт, які там парадак? Акрамя гаспадаркі займаемся калекцыянерствам.

— ?

— Сцеражэм квіты, як вока ў лобе. Штораз наязджае экзекутар і на каго прыцэліцца — невядома.

— Як гэта «прыцэліцца», калі падатак заплачаны?

Заходзіць экзекутар да гаспадара ды гаворыць:

— Апішу вашу карову.

Гаспадар кажа:

— Кароўка мая не зайздросная, ці варта яе маляваць на паперы? Экзекутар выясняе:

— Апішу карову за незаплачаны падатак.

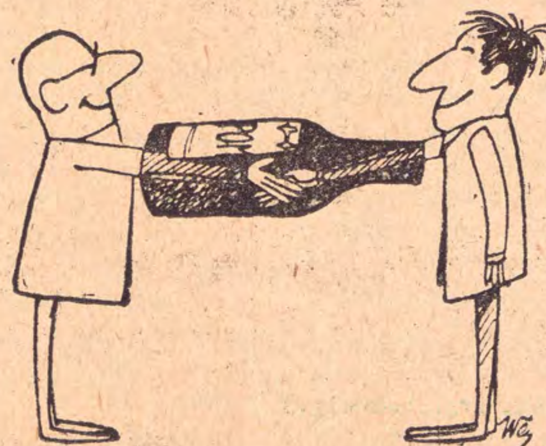
Тут гаспадара ратуюць квіты. Івану Ткачуку, сыну Дамінікі, прыпісалі падатку за паўгектара лішняй зямлі. Бегаў Ткачук, тлумачыў у вуха і над вухам, пакуль даказаў надплату на цэлую тысячу. Васіля Васілюка таксама напаткала падобная прыгода, напісалі плаціць падатак за лішніх паўгектара сенажаці. Васілюк спачатку ўцешыўся. Абдымаючы экзекутара абяцаў яму літра, каб толькі паказалі, дзе тыя паўгектара смачнага луга знаходзіцца?

— А солтыс што на гэта?

— Солтыс разводзіць рукамі ды кажа:

— Людзі мілыя, я сам аглядаюся, каб і мяне два разы не астрыглі. Добра яшчэ, што Грыгораўцам не прыпісваюць Белавежскую пушчу, тады паказалі б, дзе яна знаходзіцца.

Дзядзька Лявон

Рука руку мые.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

По просьбе Ніны Франкоўскай з Калеснага і Міхася Пракопчыка з Гуран, Сакольскага павета, змяшчаем папулярную савецкую песню

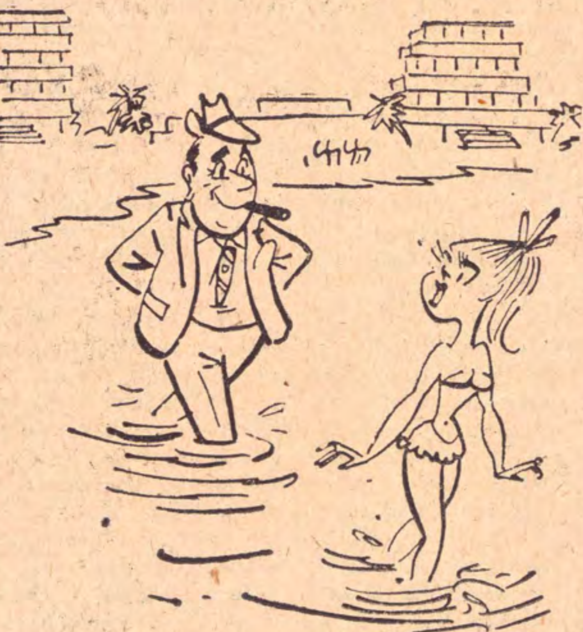
Восемнадцать лет

За рекой, за лесом
Солнышко садится
Что-то мне, подружки,
Дома не сидится.
Сладкая истома,
Черемухи цвет.
Усидишь ли дома
В восемнадцать лет?

Звездочки - росинки
На лугах мерцают,
Сердце ждет чего-то,
Бьется, замирает.
Шорохи ночные,
Мягкий лунный свет.
Зори золотые.
Восемнадцать лет.

Паренек кудрявый
Прошептал три слова
И увел девчонку
От крыльца родного,
Мята луговая
Уронила цвет.
Радость молодая
В восемнадцать лет.

За рекой, за лесом
Солнышко садится
Мне теперь, подружки,
Дома не сидится.
С ветки облетает
Черемухи цвет.
В жизни раз бывает
Восемнадцать лет.

— Цікава, чаго вы ад мяне хацелі б.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Btk-1-1.